

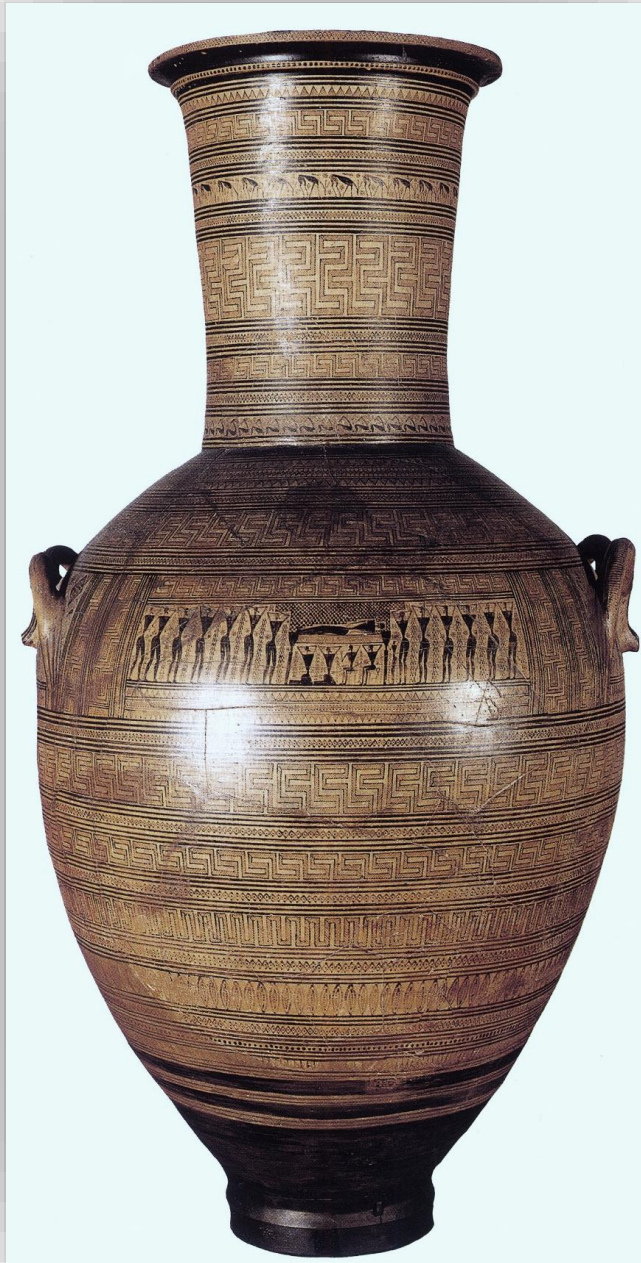

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας

Πτυχιακή Εργασία

«Επιστημονική μελέτη στη συντήρηση του κεραμικού σαν υλικό»

Εισηγητής: Παπαϊωάννου Γιώργος

Σπουδαστής: Μανιταράς Ευάγγελος

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται έννοιες όπως το μουσείο και η συντήρηση των αντικειμένων που αυτά φιλοξενούν. Αποδίδεται η έννοια του μουσείου όχι μόνο ως προς τον ορισμό της αλλά και ως προς τη θέση που έχει αυτό στην κοινωνία, οι δράσεις του και ο ρόλος του σε σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά. Το μουσείο, ως χώρος και όχι απλά ως πολιτιστικό όργανο πρέπει να διαθέτει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που θα το καθιστούν κατάλληλο για τη φύλαξη και έκθεση των «σπαραγμάτων» της πολιτιστικής κληρονομιάς που έχουν διασωθεί. Η συντήρηση από την άλλη μεριά, είναι το μέσο, ο τρόπος για τη διατήρηση των ευρημάτων του παρελθόντος, είτε αυτά πρόκειται να αποθηκευτούν σε κάποιο χώρο φύλαξης του μουσείου, είτε να αποτελέσουν μέρος της έκθεσής του –μόνιμης ή περιοδικής-. Η συντήρηση εξελίσσεται με τα χρόνια, έχει κάποια στάδια τα οποία ακολουθούνται και μπορεί να λάβει χώρα μέσα και έξω από το χώρο του μουσείου ανάλογα με το είδος του αντικειμένου. Τα κεραμικά αντικείμενα –λόγω του μεγέθους τους, εκτός από κάποιες περιπτώσεις- μεταφέρονται και δέχονται τις επεμβάσεις συντήρησης μέσα στα εργαστήρια. Τα εργαστήρια αυτά θα πρέπει να είναι εξοπλισμένα με τα κατάλληλα υλικά και μηχανήματα έτσι ώστε να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες διαδικασίες επέμβασης στο αντικείμενο ανάλογα με τις ανάγκες του. Πριν ακόμα λάβουν χώρα οι επεμβάσεις συντήρησης υπάρχουν διαδικασίες που πρέπει να ληφθούν υπόψιν, όπως η έρευνα αγοράς για υλικά που θα χρειαστούν, τα μέτρα προφύλαξης του εργαζόμενου συντηρητή που θα επέμβει στο αντικείμενο και φυσικά η ασφαλής και σωστή φύλαξή του μετά την ολοκλήρωση των εργασιών.

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας, θέλω να ευχαριστήσω εγκάρδια:

- ✓ Τον Επίκουρο Καθηγητή Γιώργο Παπαϊωάννου του Τμήματος Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου και υπεύθυνο εισηγητή της πτυχιακής εργασίας, για την κατανόηση, καθοδήγηση και βοήθειά του στην πραγματοποίησή της.
- ✓ Ένα μεγάλο ευχαριστώ, ακόμα, στην οικογένειά μου που με στήριξε και συνεχίζει να με στηρίζει.

Εισαγωγή

1. Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να πραγματοποιηθεί μελέτη για τη συντήρηση του κεραμικού σαν υλικό. Για να γίνει αυτό θεωρήθηκε απαραίτητο να κατανοήσουμε πρώτα την έννοια του μουσείου καθώς αυτός είναι ο τελικός χώρος που υποδέχεται το εύρημα τόσο για τη συντήρησή του, όσο και για την αποθήκευση ή έκθεσή του. Το μουσείο έχει αλλάξει στο πέρασμα των χρόνων, τόσο όσον αφορά τον ορισμό του καθώς και την ιδιότητά του και κατ' επέκταση τις προδιαγραφές που αυτό πρέπει να φέρει. Το περιβάλλον του πρέπει –πέρα από την προσβασιμότητά του και τις λειτουργίες του απέναντι στο κοινό- να είναι «φιλόξενο» για τα ευρήματα που έχει στην κατοχή του. Μέσα από την εργασία παρουσιάζονται οι συνθήκες αυτές. Φτάνοντας στη συντήρηση των αντικειμένων και κυρίως των κεραμικών, γίνεται αναφορά στη διαδικασία συντήρησης, υλικά που είναι απαραίτητα για όλα τα στάδια αυτής, συνθήκες αποθήκευσης, μέτρα προφύλαξης κατά τις διαδικασίες.

2. Δομή

Η δομή της εργασίας παρουσιάζεται αναλυτικά μέσα από τον κατάλογο των περιεχομένων της. Χωρίζεται σε τέσσερα κεφάλαια, τα οποία αποτελούν το κύριο μέρος της εργασίας, ενώ τη συμπληρώνουν η περίληψη με την εισαγωγή και στο τέλος ο επίλογος. Ολοκληρώνεται με την παράθεση των βιβλιογραφικών αναφορών και των δύο παραρτημάτων (κατάλογος με εικόνες και διαδικασία αγοράς υλικών όπως έχει δοθεί από το ΥΠ.ΠΟ.).

3. Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Για τη συγγραφή των κειμένων που αποτελούν την εργασία αυτή, πραγματοποιήθηκε έρευνα και μελέτη άρθρων και βιβλίων τα οποία αποτέλεσαν και τη βασική πηγή πληροφόρησης. Δίνεται αναλυτικός κατάλογος στο τέλος της εργασίας, ενώ και μέσα στο κείμενο δίνονται οι πηγές.

4. Μεθοδολογία

Για την υλοποίηση της παρούσας εργασίας, δημιουργήθηκε αρχικά ο σκελετός της, ο οποίος είναι κατ' επέκταση τα περιεχόμενά της. Βάση αυτού πραγματοποιήθηκε η βιβλιογραφική έρευνα ανά τμήμα και εν κατακλείδι υλοποιήθηκε η συγγραφή των κειμένων.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	2
Εισαγωγή.....	4
1 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΓΕΝΙΚΗ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ.....	7
1.1: ΜΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ.....	7
1.2 ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ.....	8
1.3 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ.....	12
2 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ. ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ... ..	20
2.1 ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.....	20
2.2 Η ΣΤΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ.....	24
3 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ. Η ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.....	27
3.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.....	27
3.2 Η ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ.....	28
3.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ.....	32
3.4 ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣΥΝΤΗΡΗΣΗ.....	35
3.5 ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΤΗΡΗΤΗ - ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΟΥ - ΕΦΟΡΟΥ.....	37
3.6 ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΤΗ.....	42
4 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ.....	47
4.1 ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΜΕΝΟΥ ΥΛΙΚΟΥ.....	47
4.1.1 ΣΥΝΘΗΚΕΣ.....	48
4.1.2 ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ.....	48
4.1.3 ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ.....	49
4.1.4 ΦΩΤΙΣΜΟΣ.....	50
4.1.5 ΜΙΚΡΟΣΩΜΑΤΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΕΡΙΟΙ ΡΥΠΟΙ.....	51
4.1.6 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΑΛΛΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ.....	51
4.2 ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ – ΥΛΙΚΑ.....	52
4.2.1 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	52
4.2.2 ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ.....	53
4.3 ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ.....	57
4.4 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	57
Επίλογος.....	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	60
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	65

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	80
-------------------	----

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΓΕΝΙΚΗ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

1.1: ΜΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ.

Το μουσείο ως πρωταρχικό μέσο διατήρησης και προβολής της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς είναι ο χώρος στον οποίο ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να μελετήσει το παρελθόν και το παρόν, να ψυχαγωγηθεί, αλλά και να εμπλουτίσει τη γνώση και τη σκέψη του. Η ίδια η λέξη *μουσείο* υποδηλώνει την νοηματική της συγγένεια με τις Μούσες. Η κλασική έννοια της λέξης αναφέρεται στο ναό, ο οποίος είναι αφιερωμένος στις Μούσες. Από το ναό των Μουσών, η εξέλιξη στα πλαίσια του σημερινού μουσείου είναι μόνιμη και εμφανίζεται σε όλες τις περιόδους της ιστορίας. Σήμερα, ο επίσημος ορισμός που δόθηκε στο μουσείο από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM – International Council of Museums) είναι εξής: Το Μουσείο είναι "μόνιμο ίδρυμα, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το οποίο συμβάλει στην επιμόρφωση των πολιτών (Boylan, 1992).

Πιο συγκεκριμένα, στην Ευρώπη υπάρχουν περισσότερα από 13.500 μουσεία (εκ των οποίων το ένα τρίτο είναι στη Βρετανία) ενώ περίπου 13.000 βρίσκονται στον υπόλοιπο κόσμο. Ένα χαρακτηριστικό των σύγχρονων ιδρυμάτων είναι η ποικιλία των επιλογών που προσφέρουν. Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να επιλέξουν και να επισκεφθούν τα μουσεία που τον ενδιαφέρουν. Οι περισσότεροι από αυτούς, εκτός από τις συλλογές τους, παρέχουν στους επισκέπτες τους πλούσιο οπτικό και διαδραστικό υλικό με πρόσθετες πληροφορίες, κινηματογραφικές αίθουσες, οπτικοακουστικά μέσα, κήπους, γραφεία πληροφόρησης, εστιατόρια, βιβλιοθήκες, Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η επίσκεψη σε ένα μουσείο μπορεί να είναι μια πολυδιάστατη εμπειρία. Τέλος, οι επισκέπτες μπορούν πλέον να συνδυάσουν μια

επίσκεψη σε ένα σύγχρονο μουσείο με διάφορες δραστηριότητες, οι οποίες κατά το παρελθόν δεν συμπεριλαμβάνονταν σε μία επίσκεψη ενός Μουσείου (Davies, 2007).

1.2 ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

Το μουσείο προβάλλει μια ενοποιημένη εκδοχή του παρελθόντος καθώς παρέχει, συλλογικές αφηγήσεις, ικανές να αντισταθμίσουν μια χαμένη αίσθηση της κοινότητας. Επίσης, το μουσείο δημιουργεί συμβατικούς τρόπους προβολής και παράδοσης. Οι επιμελητές των μουσείων διαμορφώνουν τα εκθέματα της ιστορίας, επιλέγοντας τα αντικείμενα που αξίζει να είναι μέρος μιας συλλογής μουσείου - και, κατ'επέκταση, δημιουργούν μια έκθεση με σκοπό να καθορίσουν τον τρόπο προβολής της μνήμης, η οποία χωρίς αυτές τις ενέργειες θα είχε ξεχαστεί. Φυσικά, αυτό θα πρέπει να γίνει μέσω της επιλογής και της διευθέτησης των διαφόρων γεγονότων μνήμης, με κατάλληλο τρόπο έτσι ώστε που εξυπηρετούνται οι ιδεολογικές και οι πολιτικές επιταγές της κοινωνίας στην οποία απευθύνεται (Kavanagh, 2000).

Όμως, αυτή η προσέγγιση έλαβε έντονες επικρίσεις σε διάφορα επίπεδα. Το πρώτο που αφορά την ίδια την αρχή της δημιουργίας αυτών των μουσείων είναι ότι μόνο η ιστορική γνώση δεν επαρκεί για την πρόληψη των τραυματικών γεγονότων στο μέλλον. Φυσικά, η ανάπτυξη της βιωματικής σχέσης ενός επισκέπτη μπορεί να ενθαρρύνει την ανοχή και την βαθύτερη κατανόηση των ιστορικών και των κοινωνικών προβλημάτων. Μια άλλη είδους κριτική σχετίζεται, επίσης, με την αισθητική της εκπροσώπησης η οποία ουσιαστικά παρέχει αποστειρωμένες εκδοχές των σκληρών ιστορικών γεγονότων ή του ανθρώπινου πόνου. Ειδικότερα, ο Williams (Williams, 2007) από την άλλη πλευρά, χρησιμοποιεί τον όρο «μουσείο-μνημείο» για

να περιγράψει συγκεκριμένα μουσεία τάξης που τιμούν τη μνήμη των μαζικών ωμοτήτων. Σήμερα υπάρχουν αρκετές υποκατηγορίες αυτών των ιδρυμάτων, αλλά αυτές έχουν κατά κύριο λόγο κοινές στρατηγικές εκπροσώπησης.

Σε κάθε περίπτωση, τα μουσεία όλο και περισσότερο απομακρύνονται από τη εξιδανικευμένη προβολή του παρελθόντος, καθώς και οι μελετητές αυτών, προσπαθούν να εντάξουν τα μουσεία και τα εκθέματά τους στα πλαίσια της κοινωνίας στην οποία απευθύνονται. Μάλιστα, μερικοί μελετητές αντιμετωπίζουν το μουσείο μνήμης ως μια αναδυόμενη μορφή αντι-μνημειώδους πολιτικής και πρακτικής. Πράγματι, ορισμένα ιδρύματα δημιουργήθηκαν με σκοπό να λειτουργήσουν ως αντι-μνημεία. Σε αυτό πρέπει να προστεθεί το γεγονός ότι η χειραγωγή της αντι-μνήμης η οποία δεν δείχνει τον θριαμβευτικό τόνο της ιστορίας των μνημείων. Αντ' αυτού, δίνεται έμφαση στην εκπροσώπηση της απώλειας, του τραύματος ή της αδυναμίας συμφιλίωσης με το παρελθόν. Σε άλλες περιπτώσεις, η ίδια η αρχιτεκτονική του μουσείου επιδιώκει να παρουσιάσει στον επισκέπτη την «ερμηνευτική βεβαιότητα» που του πρόσφερε το παραδοσιακό υπόβαθρο, όπως για παράδειγμα στο Εβραϊκό Μουσείο στο Βερολίνο.

Τα αντικείμενα, με άλλα λόγια, αποκτούν νόημα μόνο αν συνδέονται με τη ζωή και τις μνήμες συγκεκριμένων ανθρώπων που έχουν αξιοποιηθεί ή συνδέονται με κάποιο τρόπο μαζί τους. Αυτά τα στοιχεία είναι απλά, καθημερινά και ταπεινά, οδηγώντας σε συμβολισμούς, εμπειρίες, προσδοκίες, ταυτότητες ζωής. Με εξαίρεση τα στοιχεία, οι ιστορίες του μουσείου είναι άχρηστες. Χωρίς ιστορίες, τα αντικείμενα παραμένουν σιωπηλά. Μαζί όμως αντικείμενα και ιστορίες που αποσύρονται οδηγούν τον επισκέπτη σε ένα ταξίδι όπου το καθημερινό και το κοινότοπο γίνεται αξιοσημείωτο και όπου η ιστορία γίνεται ανθρώπινο πρόσωπο. Με αυτόν τον τρόπο, το υλικό μπορεί να «συνομιλεί» με τα άυλα, όπως τα συναισθήματα, οι σκέψεις, οι

ελπίδες, και οι απογοητεύσεις, και ως απότοκο το προσωπικό για να γίνει συλλογικό (Arnold-de Simine, Memory Museum and Museum Text Intermediality in Daniel Libeskind's Jewish Museum and W.G. Sebald's Austerlitz, 2012).

Στα μουσεία κοινωνικής ιστορίας, ειδικότερα, είναι μια αξιοσημείωτη αλλαγή από τις οπτικές πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη την ποικιλία των μηνυμάτων και των αναμνήσεων των πραγματικών ανθρώπων. Ειδικότερα, το Μουσείο του Croydon στο Λονδίνο, για παράδειγμα, θεωρείται το πρότυπο των μουσείων από τις ζωντανές αναμνήσεις και τις ιστορίες των ντόπιων που βρίσκονται στον πυρήνα της επιχείρησης, χρησιμοποιώντας - μεταξύ άλλων - κυρίως τις μνήμες των συγκεκριμένων ατόμων για την τεκμηρίωση αντικειμένων. Αυτή η μέθοδος υιοθέτησε επίσης τη μόνιμη έκθεση του Μουσείου Σχολικής Ζωής στην Κρήτη, όπου οι προφορικές μαρτυρίες συμπεριλήφθηκαν στην έκθεση ως οργανικό μέρος της «αφήγησης» με σκοπό τα ίδια εκθέματα να δίνουν "φωνή" και να αναφέρουν τα θέματα που έχουν αφήσει στερεά υλικά ίχνη. Η κύρια έκθεση είναι το λεγόμενο πανί μνήμης στο οποίο οι προηγούμενοι κάτοικοι καταγράφουν μνήμες και εμπειρίες, καταγράφοντας με αυτόν τον τρόπο τις ατομικές περιπέτειες της συλλογικής συνείδησης της περιοχής (Mceachern, 2007).

Άλλα μουσεία, και ιδίως τα μουσεία κοινωνικής ιστορίας, μπορεί να έχουν σιγήσει καθώς δεν παρουσιάζουν τα γεγονότα με τρόπο δια δραστικό, αλλά απλώς παραθέτουν τα εκθέματα. Αυτές είναι συχνά οι μεσολαβητικές εμπειρίες μνήμης, και είναι ιδιαίτερα εμφανείς στους θεσμούς που χειρίζονται ζητήματα «δύσκολης κληρονομιάς» ή τραυματικών ιστορικών περιόδων. Στη Βουδαπέστη, για παράδειγμα, η προσφυγή στις μαρτυρίες των ναζιστικών επιζώντων και το κομμουνιστικό καθεστώς είναι η πρωταρχική αφηγηματική στρατηγική για να αφυπνίσει τη συνείδηση και να κρατήσει ζωντανή τη μνήμη αυτών των δύο περιόδων της ιστορίας

της χώρας. Παραμένει, ωστόσο, προβληματικός, ο τρόπος με τον οποίο ο επισκέπτης θα χειριστεί τις ποικίλες, τις κατακερματισμένες ή τις αντικρουόμενες αφηγήσεις που συναντούν σήμερα όλο και περισσότερα μουσεία, σε αντίθεση με την ενιαία, συνεκτική ιστορία του παρελθόντος, η οποία αποτελούσε παλαιότερα τον κανόνα. Μάλιστα, μερικοί μελετητές πιστεύουν ότι το γεγονός αυτό οδηγεί τους επισκέπτες σε σύγχυση. Ωστόσο, η πραγματική θέση της μνήμης - όπως είναι ή θα έπρεπε να είναι το μουσείο - δεν έχει νόημα αν δεν εγείρει ερωτήματα, ανησυχία και δεν παρέχει ευκαιρίες για προβληματισμό και κριτική στάση απέναντι στο παρελθόν (Marie Law, 2006).

Συμπερασματικά, κάθε φορά που οι πολίτες επισκέπτονται ένα μουσείο συνεχίζει να ξαναζωντανεύει το παρελθόν. Αυτό συμβαίνει διότι, ο κάθε επισκέπτης φέρνει μαζί του, ορισμένες αναφορές και συσσωρευμένες εμπειρίες ζωής που συμβάλλουν στη δημιουργία της ταυτότητάς του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Την ίδια στιγμή, όμως, ο κάθε επισκέπτης στα πλαίσια του μουσείου μπορεί να συλλέξει εμπειρίες και πληροφορίες, για άλλα κοινωνικά σύνολα, μέσα από άρθρα, πληροφορίες αλλά και από ιστορίες που τις συνοδεύουν. Στα πλαίσια αυτής της διαδικασίας, είναι δυνατή η συμβολή στη δημιουργία νέων θεωριών μέσω της αλληλεπίδρασης και της ανατροφοδότησης της σχέσης επισκεπτών και μελετητών. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί πως η προκύπτουσα αποκαλούμενη "πρόσθετη" μνήμη αυτής της εμπειρίας βοηθά τους επισκέπτες να σκεφτούν, αλλά και να συμβάλλουν στην εκ νέου διαμόρφωση ή στην αναθεώρηση των απόψεων που είχαν επικρατήσει στα πλαίσια της επιστημονικής μελέτης (Ned Lebow, Kansteiner, & Fogu, 2006).

1.3 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ.

Σύμφωνα με την καταστατική αρχή του ICOM (ICOM - International Council of Museums), του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων, το μουσείο αποτελεί ένα ίδρυμα μη κερδοσκοπικό, στην υπηρεσία της κοινωνίας, μόνιμο, ανοικτό στο κοινό, που συγκεντρώνει, φυλάσσει, ερευνά και προβάλλει τα υλικά τεκμήρια του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του, με σκοπό την παιδεία, τη μελέτη και την ψυχαγωγία. Ενώ υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός καθιερωμένος ορισμός για το «μουσείο», όσον αφορά το «ηλεκτρονικό μουσείο» δεν ισχύει κάτι ανάλογο. Για την ακρίβεια, σύγχυση επικρατεί ακόμη και στον όρο που θα πρέπει να χρησιμοποιούμε για να χαρακτηρίσουμε αυτό που εδώ αποκαλείται ως «ηλεκτρονικό μουσείο». Ο όρος «ηλεκτρονικό μουσείο» είναι ιδιαίτερα συγκεχυμένος και μπορεί να χρησιμοποιηθεί εναλλακτικά ως ψηφιακή συλλογή, on-line μουσείο, εικονικό μουσείο, cyber μουσείο, ψηφιακό μουσείο ή web μουσείο, ανάλογα με το υπόβαθρο των ερευνητών που εργάζονται σε αυτόν τον τομέα. Όλοι αυτοί οι όροι έχουν κοινή βάση, η οποία είναι η συγκέντρωση των ψηφιακών μουσειακών πληροφοριών σε μία συλλογή η οποία θα είναι προσβάσιμη μέσω Internet (Schweibenz, The "Virtual Museum": New Perspectives For Museums to Present Objects and Information Using the Internet as a Knowledge Base and Communication System, 1998).

Διάφορες έρευνες και μελέτες που έχουν συνταχθεί τα τελευταία χρόνια μας δίνουν τη δυνατότητα να παραθέσουμε μερικούς ορισμούς για το «ηλεκτρονικό μουσείο». Σύμφωνα με τον ορισμό, το «ηλεκτρονικό μουσείο» περιγράφεται ως μια συλλογή από ψηφιακά καταγεγραμμένες εικόνες, αρχεία ήχων, έγγραφα κειμένου, και άλλα δεδομένα ιστορικού, επιστημονικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος τα οποία είναι προσβάσιμα μέσω ηλεκτρονικών μέσων. Ένα ηλεκτρονικό μουσείο δεν στεγάζει

πραγματικά αντικείμενα κι επομένως στερείται της μονιμότητας και των μοναδικών ιδιοτήτων που διαθέτει το μουσείο σύμφωνα με τον καθιερωμένη σημασία του όρου. Στον ορισμό δίνεται έμφαση στη σημαντική διαφορά που υπάρχει μεταξύ του πραγματικού μουσείου και του «ηλεκτρονικού μουσείου», η οποία έγκειται ανάμεσα στο φυσικό και στο ψηφιακό αντικείμενο.

Ειδικότερα, στη δεκαετία του '80 παρατηρήθηκε μια στροφή στον τομέα της μουσειολογίας: η σημασία των αντικειμένων αμφισβητήθηκε αναλογικά με τη σημασία των πληροφοριών. Ειδικοί πρότειναν να δίνεται το βάρος της κύριας απασχόλησης των μουσείων περισσότερο στις πληροφορίες παρά στα αντικείμενα, άλλοι υποστήριζαν ότι τα μουσεία θα πρέπει να θεωρούν ως βασική πηγή τους όχι τα αντικείμενα αλλά τις πληροφορίες. Όσπου τα μουσεία έπαψαν να θεωρούνται μόνο αποθήκες αντικειμένων αλλά τόσο αποθήκες πληροφοριών όσο και αντικειμένων. Μια σειρά από διάφορες έρευνες έδειξε ότι οι επισκέπτες θεωρούν τις πληροφορίες μεγίστης σημασίας για την σωστή εκτίμηση των μουσειακών αντικειμένων. Δίχως τις πληροφορίες αυτές, οι επισκέπτες δεν διαθέτουν το στοιχείο εκείνο που θα τους βοηθήσει στην κατανόηση των μουσειακών αντικειμένων και συνακόλουθα στη σύνδεσή τους με αυτά. Αντί για την απλή παρουσίαση των αντικειμένων, τα μουσεία θα πρέπει να πρέπει να δημιουργήσουν και να καθιερώσουν ένα σημασιολογικό πλαίσιο. Όλα αυτά δείχνουν ότι μια πολύ σημαντική πλευρά του μουσείου είναι η σύνδεση των επισκεπτών, των αντικειμένων και των πληροφοριών. Η ιδέα αυτή εισήγαγε ένα νέο όρο, τη συνδετικότητα (Keene, 1999).

Η συνδετικότητα είναι το βασικό χαρακτηριστικό του Ηλεκτρονικού Μουσείου καθώς επιχειρεί να περιγράψει την αλληλεξάρτηση των διαφόρων αρχών παρουσίαση των μουσειακών πληροφοριών με τη βοήθεια μιας ομάδας μέσων. Η συνδετικότητα είναι η ιδιότητα εκείνη που δίνει τη δυνατότητα στο Ηλεκτρονικό

Μουσείο να υπερβεί τις ικανότητες του πραγματικού μουσείου στην παρουσίαση των πληροφοριών. Η ιδιότητα αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορους τρόπους όπως, για παράδειγμα, εκθέτοντας ψηφιακές αναπαραστάσεις έργων τέχνης μαζί με σχετικά έργα από τον ίδιο καλλιτέχνη, με καλλιτέχνες που μπορεί να τον έχουν επηρεάσει, ή με έργα του ίδιου ύφους ή της ίδιας περιόδου τα οποία εκτίθενται σε μουσεία διαφορετικών γεωγραφικών περιοχών ή στα οποία δεν είναι δυνατό να υπάρχει πρόσβαση με κάποιον άλλον τρόπο. Με λίγα λόγια, το Ηλεκτρονικό Μουσείο παρέχει πολλαπλά επίπεδα, πλευρές και διαστάσεις από πληροφορίες σχετικά με ένα συγκεκριμένο θέμα: παρέχει όχι μόνο πολυμέσα (εκτύπωση, οπτικές εικόνες μέσω φωτογραφιών, εικονογραφήσεων ή βίντεο, και ήχο), αλλά, ακόμη πιο σημαντικό, παρέχει πληροφορίες οι οποίες δεν έχουν διαδοθεί μέσω των παραδοσιακών μεθόδων (Au Yeung, 2004).

Τα Ηλεκτρονικά Μουσεία προσφέρουν πρόσβαση και υπηρεσίες με ποικίλους τρόπους:

- Κέντρα στα μουσεία, για πρόσβαση στις πληροφορίες και συμμετοχικές δραστηριότητες.
- Interactive εκθέσεις, συμμετοχικές δραστηριότητες, προσωπικές ψηφιακές ξεναγήσεις.
- Online πληροφορίες και υπηρεσίες προσφερόμενες μέσω του Διαδικτύου, μερικές από αυτές δωρεάν και άλλες με συνδρομή.
- Εκδόσεις Πολυμέσων, CD-ROMs, ψηφιακή τηλεόραση, χορηγοί διαφημιστικών υπηρεσιών.

Με το Ηλεκτρονικό Μουσείο το ενδιαφέρον επικεντρώνεται πλέον όχι στις συλλογές, όπως συνηθιζόταν στα πραγματικά μουσεία, αλλά στο μουσειακό κοινό. Γίνεται μια προσπάθεια να σχετισθεί το μουσείο με συγκεκριμένες ομάδες

επισκεπτών και να εστιάσει σε αυτούς αντί στις συλλογές τις οποίες επισκέπτονται. Το Internet αποτελεί ένα ιδανικό σύστημα επικοινωνίας ως βάση για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός (Grout, Purdy, & Rymer, 2001).

Επιπλέον, το Ηλεκτρονικό Μουσείο επωφελείται από το Internet με τους εξής τρόπους (Shapiro & Institute, 2003):

- Η παρουσία του μουσείου στο Διαδίκτυο παρέχει τη δυνατότητα για παγκόσμια δημοσιότητα.
- Προσφέρει ταχεία και εύκολη επικοινωνία τόσο με τους συνάδελφους όσο και με το κοινό.
- Οι ψηφιακές εκθέσεις μπορούν να κατοπτρίζουν και να συνεχίζουν τις πραγματικές εκθέσεις που γίνονται στις γκαλερί. Αυτό αποτελεί και την προσδοκία των περισσότερων ψηφιακών επισκεπτών από τα site των μουσείων. Επιπλέον, οι ψηφιακές εκθέσεις επιτρέπουν την πρόσβαση σε υλικό το οποίο σε διαφορετική περίπτωση δεν είναι διαθέσιμο.
- Το Internet προσφέρει μια φθηνή, εναλλακτική και συμπληρωματική μορφή παροχής πληροφοριών και αυτό είναι πιθανό να δράσει σαν μαγνήτης για τους πιθανούς επισκέπτες.
- Προσφέρει απομακρυσμένη σύνδεση για ακαδημαϊκές έρευνες των συλλογών που βρίσκονται σε online Βάσεις Δεδομένων.

Το Ηλεκτρονικό Μουσείο παρέχει πολλαπλά επίπεδα, προοπτικές και διαστάσεις πληροφοριών σχετικά με κάποιο συγκεκριμένο θέμα διαθέσιμες σε ένα παγκόσμιο κοινό. Με βάση τις παραπάνω κατηγορίες, οι λειτουργίες του ηλεκτρονικού μουσείου, μπορούν να συνοψιστούν στις εξής κατηγορίες:

- Προώθηση/Marketing

- Εκπαίδευση
- Διευρυμένη πρόσβαση
- Παροχή πληροφοριών
- Διασκέδαση
- Ενημέρωση της Κοινότητας
- Παραγωγή εσόδων
- Παρουσία στο World Wide Web
- Γενική εξυπηρέτηση
- Εκπλήρωση εντολών

Ο διαχωρισμός των site των Ηλεκτρονικών Μουσείων σε τρεις τύπους, παρέχει ένα πιο περιεκτικό πλαίσιο για τον προσδιορισμό των σκοπών τους. Καταρχήν, το «Ηλεκτρονικό Φυλλάδιο», είναι ουσιαστικά ένα διαφημιστικό φυλλάδιο παρόμοιο με τα ενημερωτικά φυλλάδια από χαρτί που χρησιμοποιούνται για την προώθηση του site. Έπειτα, το «Μουσείο στον Εικονικό Κόσμο», αναδημιουργεί online το φυσικό μουσείο, μέσω της προέκτασης του πραγματικού μουσείου στο Web με τη χρήση χαρτών, εικόνων, online συλλογών ή εκθέσεων, τόσο πραγματικών όσο και εικονικών. Ο τρίτος και τελευταίος τύπος είναι τα «Πραγματικά Interactives». Εδώ, οι σελίδες μπορεί να έχουν κάποια σχέση με το πραγματικό μουσείο, αλλά μπορεί επίσης να προσθέτουν ή και να αναδημιουργούν το μουσείο και να προσκαλούν ακόμη και το κοινό να κάνει το ίδιο. Τα site αυτά θεωρούνται ξεχωριστά απ' τα πραγματικά μουσεία και συχνά διακρίνονται από την ανάθεση ενός καινούριου ονόματος για την παρουσία στο Web (Virtual Library museums pages a distributed directory of on-line museums).

Σε μία έρευνα από τον Tom Moritz ωστόσο υπογραμμίζονται οι ακόλουθοι λόγοι για τους οποίους τα μουσεία κάνουν αισθητή την παρουσία τους στο Διαδίκτυο:

- ~ To Marketing
 - Για την αύξηση της ενημέρωσης
 - Για την προώθηση
- ~ Η παροχή υποστήριξης στην Εκπαιδευτική Αποστολή
- ~ Η παροχή υποστήριξης στην Ερευνητική Αποστολή

Το Ηλεκτρονικό Μουσείο το οποίο δανείζεται το περιβάλλον του από ένα πραγματικό μουσείο είναι ριζωμένο στις αυξανόμενες λειτουργίες αυτού του μουσείου. Το παραδοσιακό μουσείο είναι ένα σύμπλεγμα από αλληλοσυνδεόμενες δραστηριότητες, χώρους και λειτουργικότητα (εκθέσεις, εκπαίδευση, έρευνα, ανασκαφές, marketing, εκδόσεις και εξέλιξη). Το Ηλεκτρονικό Μουσείο μπορεί επίσης να συνεχίσει αυτές τις λειτουργίες. Ωστόσο, μπορεί επιπλέον να επεκτείνει το εύρος των πληροφοριών που προσφέρονται για την παρουσίαση των συλλογών και να επιτρέψει πολλαπλές ερμηνείες και όψεις. Λαμβάνοντας υπόψη την τυπολογία αυτή σχετικά με τους σκοπούς δημιουργίας και ύπαρξης των Ηλεκτρονικών Μουσείων, είναι δυνατόν να διακριθούν οι γενικοί ρόλοι ή οι λειτουργίες των μουσείων, και κατ' επέκταση, των site των Ηλεκτρονικών Μουσείων (International Intellectual Property Institute):

- Αντικείμενα και Πληροφορίες ως Επίκεντρο: Η έμφαση στο είδος αυτό δίνεται στις συλλογές, την έρευνα, και την διάδοση της γνώσης μέσω προγραμμάτων. Στόχος είναι η διασπορά των πληροφοριών στο κοινό και η ανάπτυξη της γνώσης μέσα στο ίδιο το ίδρυμα.

- Επισκέπτες και Νοήματα ως Επίκεντρο: Η έμφαση εδώ δίνεται στις προσωπικές εμπειρίες και τη δημιουργία νοημάτων από τους επισκέπτες, στην ικανότητα των προγραμμάτων να διευκολύνουν τις εμπειρίες, και στην ενθάρρυνση των πολλαπλών απόψεων και ανταλλαγών

ιστοριών τόσο μέσα και έξω του ιδρύματος όσο και μεταξύ προσωπικού και επισκεπτών.

Οι δύο αυτές κατηγορίες δεν είναι αποκλειστικές και είναι αρκετά απλοποιημένες. Συχνά τα site των Ηλεκτρονικών Μουσείων, ωστόσο, έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τους έναν από τους δύο προσανατολισμούς. Με τις παραπάνω διαφοροποιήσεις μπορούμε να περάσουμε σε έναν πιο συγκεκριμένο διαχωρισμό των κατηγοριών των Ηλεκτρονικών Μουσείων. Εκτός από τα παραπάνω, τα μουσεία με ικανοποιητικά sites αρχίσει να συνειδητοποιούν ότι οι εβδομαδιαίες καταμετρήσεις ψηφιακών επισκεπτών ξεπερνούν τις πραγματικές επισκέψεις. Φαίνεται ότι είναι ευκολότερο να προσελκύσουν επισκέπτες στο ψηφιακό μουσείο συγκριτικά με το να τους ενθαρρύνουν να επισκεφθούν την πραγματική μορφή του. Είναι επίσης πιθανό να μπορούν να διδαχθούν περισσότερα από την ψηφιακή επίσκεψη μέσω της εύκολης προσωπικής αναζήτησης, παρά από την πραγματική. Τα δίκτυα και το ψηφιακό περιεχόμενο δίνουν πράγματι τη δυνατότητα στο μουσείο να διευρύνει τις εντολές πρόσβασης, με τρόπο που καμία άλλη μορφή τεχνολογίας δεν μπόρεσε να προσφέρει. Τα μουσεία αντιμετώπιζαν πάντα τεράστια προβλήματα στη διανομή του υλικού που παρήγαγαν, είτε επρόκειτο για εκθέσεις είτε για εκδόσεις (Andrews, 1998).

Οι εκθέσεις απαιτούν μεγάλα ποσά για να στηθούν, τα έργα τέχνης υφίστανται τις κακουχίες των ταξιδιών και η εγκατάσταση και αποσυναρμολόγηση απαιτούν μεγάλους αριθμούς σε ανθρώπινο δυναμικό. Οι κατάλογοι των μουσείων συχνά παραμένουν απύλητοι στα βιβλιοπωλεία, ή ακόμη χειρότερα, στις αποθήκες, εν μέρει εξαιτίας των συχνών ζητημάτων περί «μυστικών» θεμάτων και χαμηλού κόστους παραγωγής, αλλά πιο συχνά εξαιτίας της έλλειψης μέσων για τη σωστή διανομή των εκδόσεων. Από την άλλη πλευρά, το Web είναι εύκολο στη χρήση, η

τεχνολογία του server και της σύνδεσης είναι σχετικά φθηνή, και με μια σωστή δόση ευρηματικότητας και φαντασίας και δίχως μεγάλα έξοδα, εντυπωσιακά sites μπορούν να τραβήξουν το ενδιαφέρον του ψηφιακού επισκέπτη. Με αυτόν τον τρόπο, τα μουσεία μπορούν για πρώτη φορά να συμμετέχουν εύκολα στο περιβάλλον της μαζικής επικοινωνίας (Schweibenz, Virtual Museums The Development of Virtual Museums).

Η μουσειακή εμπειρία, ωστόσο, είναι πολύπλοκη και πολυδιάστατη, μεταβαλλόμενη σε κάθε επίσκεψη. Επομένως, προκύπτουν στο σημείο αυτό διάφορα ερωτήματα όπως το αν είναι δυνατό να μεταδοθεί μέσω του ψηφιακού περιβάλλοντος, η αίσθηση της επίσκεψης, ο τρόπος με τον οποίο το φως, η διάταξη, η συνέχεια των αντικειμένων οδηγούν στην ευχαρίστηση της μουσειακής εμπειρίας. Παράλληλα, τα μουσεία υπάρχουν για να προσφέρουν δημόσια πρόσβαση όχι μόνο στα αντικείμενα αλλά και στη γνώση που πηγάζει από αυτά. Τα Ηλεκτρονικά Μουσεία προσφέρουν πηγές πληροφοριών όχι απλά στο ντόπιο κοινό αλλά και σε ανθρώπους που είναι μάλλον απίθανο ότι θα μπορούσαν να επισκεφθούν ποτέ το ίδιο το ίδρυμα. Η ιδέα της ψηφιοποίησης μπορεί να μην είναι ιδιαίτερα ευχάριστη για ορισμένα μουσεία, ειδικά για τα Μουσεία Τέχνης τα οποία κατέχουν το ιδεώδες του «φυσικού αντικειμένου» και της αύρας του. Η εξέλιξη αυτή όμως είναι αναπόφευκτη εξαιτίας της αυξανόμενης ψηφιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και του αιτήματος για ευκολότερη και μεγαλύτερη πρόσβαση στις συλλογές. Το Ηλεκτρονικό Μουσείο δεν αποτελεί ανταγωνιστή ή κίνδυνο για το πραγματικό μουσείο καθώς, εξαιτίας της ψηφιακής φύσης του, δεν μπορεί να προσφέρει πραγματικά αντικείμενα στους επισκέπτες του όπως συμβαίνει με το παραδοσιακό μουσείο. Μπορεί όμως να επεκτείνει τις ιδέες και τις έννοιες των συλλογών στον ψηφιακό χώρο και με αυτόν τον τρόπο να αποκαλύψει την ουσιαστική φύση του μουσείου (Teather, 1999).

2° ΚΕΦΑΛΑΙΟ. ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Παραδοσιακά, το μουσείο δημιουργεί μια ενιαία και ενοποιητική εκδοχή του παρελθόντος και παρέχει καθησυχαστικές, συλλογικές αφηγήσεις, ικανές να αναπληρώσουν μια χαμένη αίσθηση του συνόλου της κοινότητας. Επιπλέον, το μουσείο δημιουργεί κοινούς τρόπους θέασης και εμπειρίας της παράδοσης. Από την άλλη μεριά, θα πρέπει να τονιστεί πως το μουσείο μπορεί να καλλιεργήσει μια νοσταλγική προσέγγιση στο παρελθόν, προσφέροντας ένα ασφαλές καταφύγιο από τις έγνοιες της καθημερινότητας και από την κατατρεγιστική ροή πληροφοριών που βομβαρδίζει το σύγχρονο άνθρωπο. Ειδικότερα, τα μουσεία μπορούν στη σύγχρονη εποχή να συμβάλλουν με καθοριστικό τρόπο στη διατήρηση τη συλλογικής μνήμης, και για το λόγο αυτό τα μουσεία δημιουργούν μια εμπειρία για τον επισκέπτη πέρα από τη μετάδοση γνώσης για το παρελθόν. Σε πολλές περιπτώσεις, μάλιστα, η δυνατότητα του επισκέπτη να έχει ένα συγκεκριμένο είδος εμπειρίας, φαίνεται ότι αποτελεί βασικό τμήμα μιας ευρύτερης πολιτικής συμφιλίωσης (Γκαζή, 2010).

Σήμερα αρκετά μουσεία αυτο-προσδιορίζονται όχι τόσο ως χώροι που ακολουθούν μια συγκεκριμένη επιστημονική πειθαρχία αλλά περισσότερο ως μνημονικοί τόποι, αντανakλώντας τη μετάβαση από τις κυρίαρχες αυταρχικές

αφηγήσεις σε μια οριζόντια, βιωματική σχέση μεταξύ τόπου, μνήμης και κοινότητας. Βασικό χαρακτηριστικό αυτών των μουσείων είναι ότι υιοθετούν στρατηγικές θεατρικής αναπαράστασης με σκοπό να προκαλέσουν συναισθηματικές αντιδράσεις εκ μέρους των επισκεπτών. Στα πλαίσια της διαδικασίας αυτής τα αντικείμενα δεν αντιμετωπίζονται πλέον αποκλειστικά ως σπαράγματα του παρελθόντος, αλλά μετατρέπονται σε υλικά τεκμήρια που βοηθούν την ανάκληση κοινών αναμνήσεων και νοημάτων μέσω της αφηγηματικότητας και της επιτελεστικότητας που τα περιβάλλει τώρα στο περιβάλλον του μουσείου μνήμης. Η τάση αυτή χαρακτηρίζει τη ραγδαία ανάπτυξη τοπικών μουσείων, μουσείων με τη μορφή των κοινοτήτων, των μουσείων-μνημείων και άλλων «τόπων κληρονομιάς», καθώς και την παράλληλη εμφάνιση άυλων, ψηφιακών, μορφών συλλογής και έκθεσης στο διαδίκτυο. Η τάση είναι να δοθεί φωνή στους έως τώρα αφημένους στο περιθώριο της ιστορίας, καθώς το νέο μουσείο επιδιώκει σε μεγάλο βαθμό να επανορθώσει τις αδικίες του παρελθόντος (Andermann & Arnold-de Simine, 2012).

Από την μεριά πολλά νέα μουσεία επαναπροσδιορίζουν την αποστολή τους ως τόποι μνήμης για συγκεκριμένες κοινότητες. Στα μουσεία αυτού του τύπου οι ατομικές ιστορίες αποκτούν μια διάσταση που ξεφεύγει από την καθαρά ιδιωτική: η αυτοβιογραφική αφήγηση αποτελεί μέρος της στρατηγικής του μουσείου αφενός να δώσει φωνή σε ομάδες και άτομα που έστεκαν μέχρι σήμερα στο περιθώριο της επίσημης ιστορίας και αναπαράστασης και αφετέρου να μετατρέψει τις νεώτερες γενιές σε «αυτόπτες μάρτυρες». Τα αντικείμενα από μόνα τους δεν μπορούν να ικανοποιήσουν αυτό τον στόχο. Έτσι, το μουσείο καταφεύγει στην αξιοποίηση μιας σειράς αφηγηματικών και επιτελεστικών μέσων που δημιουργούν μια έντονα βιωματική εμπειρία και εμπλέκουν συναισθηματικά τους επισκέπτες. Μάλιστα, η προσέγγιση αυτή έχει αποδεχτεί οξεία κριτική σε διάφορα επίπεδα. Το πρώτο αφορά

στην ίδια την παραδοχή που βρίσκεται πίσω από τη δημιουργία των μουσείων αυτών, ότι δηλαδή μόνη η ιστορική γνώση δεν αρκεί για να αποτραπούν τραυματικά γεγονότα στο μέλλον και ότι μόνο η ανάπτυξη μιας βιωματικής σχέσης του επισκέπτη μπορεί να ενθαρρύνει την ανοχή και μια βαθύτερη κατανόηση των ιστορικών και κοινωνικών προβλημάτων. Μια άλλη κριτική αφορά, περαιτέρω, στην αισθητική της αναπαράστασης που στην ουσία προσφέρει αποστειρωμένες εκδοχές των γεγονότων ή του ανθρώπινου πόνου (Arnold-de Simine, 2012).

Σε κάθε περίπτωση, τα μουσεία απομακρύνονται όλο και περισσότερο από την, ενίοτε λατρευτική, εικόνα του παραδοσιακού μνημείου, επιδιώκοντας την αισθητική του αντι-μνημείου. Πράγματι, κάποια μουσεία δημιουργούνται εξ αρχής με την πρόθεση να λειτουργήσουν ως αντι-μνημεία. Μάλιστα, σε άλλες περιπτώσεις η ίδια η αρχιτεκτονική του μουσείου επιδιώκει να ξεβολέψει τον επισκέπτη από την «ερμηνευτική ασφάλεια» που του προσέφερε το παραδοσιακό μουσείο. Οι περισσότεροι άνθρωποι επισκέπτονται τα μουσεία καταρχήν για να δουν τα υλικά τεκμήρια της, επίσης τα επισκέπτονται, καθώς τα αντικείμενα (ή οι εικόνες) που βλέπουν τους ωθούν να δημιουργήσουν δικές τους, εξατομικευμένες, αναμνήσεις/μνήμες από το παρελθόν, που λειτουργούν ως δημόσια και ως ατομική μνήμη. Αυτό που έχει σημασία είναι η δυνατότητα του επισκέπτη να αποδείξει τη γνησιότητα αυτού που *υπήρξε* – σαν να ήταν και ο ίδιος εκεί (Simon, 2011).

Σε άλλες περιπτώσεις οι επισκέπτες θυμούνται και ανασύρουν βιώματα, σκέψεις, συγκινήσεις. Αυτό γίνεται κυρίως μέσω της επίκλησης της άμεσης, προσωπικής εμπειρίας, αυτής η οποία μπορεί να ενεργοποιηθεί με τη θέα ή, κάποτε, και με την αφή αυθεντικών αντικειμένων μέσα στο μουσείο. Τα αντικείμενα συνιστούν σταθερά σημεία αναφοράς που αποτελούν σύμβολα συνέχειας της ζωής και σηματοδοτούν διάφορα στάδιά της. Στο περιβάλλον του μουσείου τα αντικείμενα

λειτουργούν ως δίοδοι που μας επιτρέπουν να επισκεφτούμε εκ νέου σημαντικές εμπειρίες ζωής από το παρελθόν. Τα αντικείμενα, με άλλα λόγια, αποκτούν νόημα μόνο αν συνδεθούν με τη ζωή και με τις αναμνήσεις συγκεκριμένων ανθρώπων που τα χρησιμοποίησαν ή συνδέθηκαν με κάποιο τρόπο μαζί τους. Αντικείμενα που είναι απλά, καθημερινά, καταλήγουν να συμβολίζουν εμπειρίες ζωής, προσδοκίες, ταυτότητες. Χωρίς τα αντικείμενα, οι ιστορίες του μουσείου στερούνται σημασίας. Χωρίς τις ιστορίες, τα αντικείμενα παραμένουν βουβά. Μαζί, όμως, τα αντικείμενα και οι ιστορίες τις οποίες ανακαλούν, οδηγούν τον επισκέπτη σε ένα ταξίδι όπου το καθημερινό και κοινότοπο μετατρέπεται σε αξιοσημείωτο και όπου η ιστορία αποκτά ανθρώπινο πρόσωπο.

Ειδικότερα, η μελέτη για την επιμελητική πρακτική διαμορφώνει τις συνθήκες εκείνες που ενδέχεται να οδηγήσουν τους επισκέπτες σε «δύσκολες συναντήσεις» μέσα στο περιβάλλον μιας έκθεσης. Για το λόγο αυτό, μπορεί να θεωρηθεί πως η έκθεση των αντικειμένων, προσφέρει μια δύσκολη εμπειρία, όταν αναγκάζει τους επισκέπτες να αμφισβητήσουν τις παραδοσιακές προσδοκίες τους από το μουσείο και τις ερμηνευτικές τους δυνατότητες. Αυτό ενδέχεται να συμβεί, αν μια έκθεση παρουσιάζει ποικίλες ή και αντικρουόμενες θεωρήσεις ενός γεγονότος, χωρίς να προσφέρει μια ομοιογενή συνολική αφήγηση και χωρίς να καταλήγει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα. Στην περίπτωση αυτή οι επισκέπτες νιώθουν μπερδεμένοι, συχνά δε απογοητευμένοι ή και θυμωμένοι μπροστά στην έλλειψη μιας πιο συμβατικής αφήγησης. Σε άλλες περιπτώσεις μια έκθεση ενδέχεται να αντιμετωπιστεί ως δύσκολη, αν προκαλεί αρνητικά συναισθήματα, όπως, για παράδειγμα, αυτά που φέρνουν ντροπή για τη συμμετοχή της κοινότητας ή του έθνους στο οποίο ανήκει ο θεατής σε τραυματικά γεγονότα (Olick, Vinitzky-Seroussi, & Levy, 2011,σελ. 3-61).

Εν κατακλείδι, κάθε φορά που οι επισκέπτες πηγαίνουν σε ένα μουσείο ξαναζούν το διατηρημένο παρελθόν εκ νέου, καθώς φέρνουν μαζί μας στην έκθεση τις συσσωρευμένες εμπειρίες ζωής που αποτελούν την προσωπική μας ταυτότητα. Παράλληλα, όμως, μαθαίνουν στα πλαίσια του μουσείου και για άλλες εμπειρίες ζωής μέσω των αντικειμένων, των πληροφοριών και των αφηγήσεων που τα συνοδεύουν. Σε μια τέτοια διαδικασία δεν κατανοούν απλώς, αλλά υιοθετούν μια περισσότερο προσωπική, βιωματική μνήμη ενός γεγονότος παρόλο που δεν το ζήσαμε. Τέλος, η λεγόμενη «προσθετική» μνήμη που προκύπτει από αυτή την εμπειρία τους βοηθά να στοχαστούν και να διαμορφώσουν ή και να αναθεωρήσουν τις απόψεις και την ιδεολογία τους.

2.2 Η ΣΤΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ

Για να είναι δυνατή η βελτίωση της στατικότητας των μουσειακών κτηρίων μπορούν να αξιοποιηθούν οι παρακάτω μέθοδοι (Wertsch, 2002):

- Σύνδεσμοι πάκτωσης

Η πρόσδεση του μουσειακού αντικειμένου με καλώδια ή άλλο μέσο πρόσδεσης μπορεί να δημιουργήσει μια υπερ-στατική ρύθμιση για τον περιορισμό του προβλήματος. Η λύση αυτή είναι ιδιαίτερα κατάλληλη για ράφια και βιβλιοθήκες που μπορούν να συνδεθούν μεταξύ τους ή με τους τοίχους του δωματίου που φιλοξενούνται. Για την ολοκλήρωση αυτής της μεθόδου απαιτείται σχεδιασμός των καλωδίων και της σύνδεσής τους στον τοίχο, έτσι ώστε να είναι σε θέση να απορροφήσουν τη σεισμική ισχύ λόγω της επιτάχυνσης στο επιθυμητό επίπεδο. Εικάζεται ότι το τοιχίο, όπου είναι αγκυρωμένα τα καλώδια, γεγονός που θα είναι σε θέση να αντιδράσει στις σεισμικές δράσεις που δέχονται τα ίδια τα καλώδια. Κατά

συνέπεια, θα ήταν ίσως σκόπιμο να χρησιμοποιηθούν οι μηχανισμοί που μπορούν να καταναείμουν τη συγκεντρωμένη ελκτική ενέργεια σε μεγαλύτερες επιφάνειες.

- Ελαστικοί σύνδεσμοι

Εκτός από τη σταθεροποιητική δράση, οι ελαστικοί σύνδεσμοι μπορούν επίσης να λειτουργήσουν ως στοιχεία απορρόφησης ενέργειας σε περίπτωση σεισμού, όταν συμβεί υπέρβαση των ορίων τάσης. Η μέθοδος αυτή φαίνεται ότι είναι μια ιδιαίτερα κατάλληλη στρατηγική για πίνακες στους τοίχους. Ειδικότερα, είναι περισσότερο αποτελεσματικοί όταν χρησιμοποιείται κατάλληλο μήκος καλωδίων, και όχι καρφιά που συνήθως τοποθετούνται ακριβώς πάνω από το πλαίσιο. Παρόλα αυτά, τα συνδετικά μέλη πρέπει να είναι ελαστικά με σκοπό να αμβλύνουν τη σεισμική δράση και να περιορίζουν την υπερβολική μετατόπιση που προκαλείται από τη συγκεκριμένη διαμόρφωση. Αυτός ο σχηματισμός θα πρέπει να παρέχει επίσης μια συρόμενη επιφάνεια με χαμηλό συντελεστή τριβής μεταξύ της πίσω πλευράς του πίνακα και του τοίχου. Εναλλακτικά, μια καλή αντισεισμική λύση θα μπορούσε να αποτελείται από βαρείς κινητούς πίνακες ζωγραφικής αναρτημένοι από την οροφή με καλώδια μεγάλου μήκους.

- Απομόνωση Βάσης

Αυτή χρειάζεται προκειμένου να γίνει η αποσύνδεση του μουσειακού αντικειμένου από το έδαφος, εισάγοντας στηρίγματα για τον έλεγχο και τον περιορισμό των ταλαντώσεων. Η σεισμική απομόνωση απαιτείται καθώς είναι κρίσιμη η μάζα για να αποσυνδεθεί και ως εκ τούτου, αυτή η στρατηγική παρέμβαση είναι κατάλληλη για μεγάλα αγάλματα στα οποία η μάζα ορίζεται από το ίδιο το άγαλμα. Αυτή η παρέμβαση συνιστάται ιδιαίτερα στην περίπτωση των μαρμάρινων αγαλμάτων. Για να απομονωθούν σεισμικά τα μικρότερα αντικείμενα, μπορεί να δημιουργηθούν ειδικές προστατευτικές προθήκες από γυαλί σε ειδικές πλατφόρμες

στις οποίες τοποθετούνται τα αντικείμενα. Η προστασία αυτή εφαρμόζεται σε ολόκληρη την προθήκη και όχι σε μεμονωμένα αντικείμενα. Ένας επιπλέον τρόπος εφαρμογής αναφέρεται σε άθικτα τμήματα δαπέδων (πλωτά δάπεδα) απομόνωσης, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ειδικό περιβάλλον χαμηλής σεισμικής επικινδυνότητας όπου θα τοποθετηθούν τα πιο ευάλωτα αντικείμενα των μουσείων, των γκαλερί και εκθεσιακών χώρων.

- Εγγυόμενη προστασία εντός γυάλινης προθήκης

Μέσω αυτής της κατασκευής η κατάρρευση θεωρείται αποδεκτή και η προσπάθεια επικεντρώνεται στον περιορισμό των συνεπειών για το προστατευόμενο αντικείμενο ώστε αυτό να είναι ανακτήσιμο μετά το σεισμό (Νάκου, 2009).

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ. Η ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

3.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Η συντήρηση του χώρου του μουσείου, θα πρέπει να αφορά στο περιβάλλον του μουσείου, το οποίο μπορεί να συνεχίζει να επηρεάζει το κτίριο και τη συλλογή και η αύξηση της δραστηριότητας του κτηρίου. Η συνεχής προβολή των αντικειμένων συλλογής μπορεί επίσης να επηρεάσει την κατάστασή του κτηρίου. Οποιοσδήποτε προγραμματισμός συντήρησης του μουσείου θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει εξέταση της συνεχούς εποπτείας και συντήρησης του κτιρίου και της συλλογής (Pergams & Nyberg, 2001). Ειδικότερα, τα έργα συντήρησης θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής σημεία:

- Κτίριο

Τα περισσότερα σχέδια διαχείρισης της διατήρησης περιλαμβάνουν ένα τμήμα σχετικά με τη συντήρηση του κτιρίου. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει χρονοδιάγραμμα έργων, παρέχοντας χρονοδιαγράμματα για δραστηριότητες συντήρησης που καλύπτουν τα πέντε περίπου έτη ζωής του Σχεδίου Διαχείρισης της Διατήρησης. Ορισμένες από τις πιο συνήθεις περιοχές συντήρησης περιλαμβάνουν:

- Τις υδρορροές
- Τον κήπο του μουσείου

- Τα εξωτερικά εξαρτήματα
- Την αντικατάσταση των λαμπτήρων
- Τον καθαρισμό των δημοσίων χώρων

Ο προγραμματισμός της συντήρησης πρέπει να περιλαμβάνει επαρκή πρόβλεψη για την πρόσληψη ειδικευμένων εμπόρων σε συνεχή βάση, ώστε να διασφαλίζεται ότι το κτίριο διατηρείται κατάλληλα, σύμφωνα με την αξία της κληρονομιάς.

- Συλλογή

Η συλλογή απαιτεί συνεχή φροντίδα και συντήρηση. Τα στοιχεία που απαιτούν τακτική επιθεώρηση και καθαρισμό, πρέπει να εφαρμοστούν ολοκληρωμένα προγράμματα διαχείρισης επιβλαβών οργανισμών, οι εξωτερικές οθόνες χρειάζονται τακτικό καθαρισμό και συντήρηση και οι νέες εκθέσεις θα απαιτήσουν την προετοιμασία αντικειμένων. Οι εκπαιδευμένοι συντηρητές μπορούν να συμβουλευθούν σχετικά με τις απαιτήσεις συντήρησης για διαφορετικά υλικά και τον τρόπο με τον οποίο θα ανταποκριθούν στις συνθήκες που επικρατούν στο μουσείο.

- Χρηματοδότηση

Η σημαντικότερη θεώρηση που βασίζεται στα παραπάνω είναι ότι το σχέδιό συντήρησης θα πρέπει να περιλαμβάνει επαρκή χρηματοδότηση για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για τη συνεχιζόμενη επιβίωση του μουσείου.

3.2 Η ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Η διατήρηση των μουσείων εξαρτάται από τη μακροπρόθεσμη χρήση ενός προγράμματος διατήρησης των κτηριακών δομών του. Ο πρωταρχικός στόχος της διατήρησης του μουσειακού αντικειμένου είναι να διατηρηθεί το ό, τι υπάρχει ακόμα στο αντικείμενο όσο το δυνατόν πιο κοντά σε μια αμετάβλητη κατάσταση. Η προληπτική διατήρηση δίνει έμφαση σε μη επεμβατικές ενέργειες για την αποφυγή βλάβης και ελαχιστοποίησης της φθοράς ενός μουσείου. Τέτοιες ενέργειες περιλαμβάνουν:

- Παρακολούθηση και καταγραφή επιπέδων περιβαλλοντικών παραγόντων.
- Έλεγχο και καταγραφή της κατάστασης των αντικειμένων
- Έλεγχο περιβαλλοντικών παραγόντων
- Δημιουργία προγράμματος ολοκληρωμένης διαχείρισης επιβλαβών οργανισμών σε όλους τους χώρους που φιλοξενούν συλλογές μουσείων
- Εφαρμογή των απαιτούμενων πληροφοριών και διαδικασιών σχετικά με τη συλλογή των μουσείων στα σχέδια διαχείρισης έκτακτης ανάγκης
- Προληπτική διαφύλαξη εφαρμόζεται καλύτερα με την ανάπτυξη ενός σχεδίου για το συγκεκριμένο πάρκο, το οποίο προσδιορίζει τα καθήκοντα, καθορίζει τα χρονοδιαγράμματα και το κόστος, και συντονίζει τις ευθύνες του προσωπικού κατά τη διεξαγωγή ενός συνεχιζόμενου προγράμματος για τη φροντίδα και τη συντήρηση της συλλογής των μουσείων. Ένα αποτελεσματικό πρόγραμμα διατήρησης μπορεί να συμβάλει στην ελαχιστοποίηση της ανάγκης για τη δαπανηρή θεραπεία της συντήρησης (Able, 2006).

Η σήμανση πρέπει να παρέχεται σε όλες τις απρόσιτες εισόδους για να κατευθύνει τους ανθρώπους στις προσβάσιμες εισόδους (Steinmetz, 2006):

- Η διαδρομή προς όλες τις προσβάσιμες εισόδους πρέπει να παραμείνει απαλλαγμένη από το χιόνι, τα φύλλα και τα συντρίμια. Πρέπει επίσης να ελέγχεται

τακτικά ώστε να μην εμποδίζεται από έπιπλα εξωτερικού χώρου, εξοπλισμό εξωραϊσμού ή άλλα εμπόδια.

- Οι πόρτες εισόδου με χειριστήρια ισχύος θα πρέπει να παραμένουν τροφοδοτούμενες όλες τις ώρες που το μουσείο είναι ανοικτό στο κοινό. Αν πρέπει να κλείσουν για οποιονδήποτε λόγο, το μουσείο θα πρέπει να έχει διαθέσιμο προσωπικό για να ανοίξει τις πόρτες για ανθρώπους που δεν μπορούν να το κάνουν.

Προσβάσιμες διαδρομές σε όλο το Μουσείο

- Εάν οι προσβάσιμες διαδρομές μέσα στο κτίριο αποκλείονται προσωρινά όταν οι εκθέσεις εγκαθίστανται, αποσυναρμολογούνται, συντηρούνται ή αποσύρονται για ειδικές εκδηλώσεις, πρέπει να δημιουργούνται εναλλακτικές διαδρομές με κατάλληλη σήμανση κατεύθυνσης στα σημεία λήψης αποφάσεων.

- Τα κινητά καθίσματα για εκθέσεις ή τα έπιπλα για διαδραστικές εκθέσεις πρέπει να παρακολουθούνται έτσι ώστε να μην εμποδίζουν προσβάσιμες διαδρομές, να παρουσιάζουν κινδύνους έκρηξης σε όλη την έκθεση ή να αποτρέπουν την πρόσβαση σε εκθέσεις, διαδραστικές εκδηλώσεις ή παρουσιάσεις μέσων.

- Τα υποστηρίγματα που καθορίζουν τις γραμμές εισιτηρίων ή χρησιμεύουν ως φραγμοί έκθεσης πρέπει επίσης να είναι ανιχνεύσιμα από ζαχαροκάλαμο για άτομα που είναι τυφλά ή έχουν χαμηλή όραση.

- Οι ανελκυστήρες που εξυπηρετούν δημόσιους χώρους πρέπει να παραμένουν λειτουργικοί. Εάν είναι εκτός λειτουργίας για επισκευή ή συντήρηση και παρέχουν τη μοναδική προσβάσιμη διαδρομή σε μια περιοχή, μπορεί να παρέχεται προσωρινή εναλλακτική πρόσβαση σε εκθέσεις και προγράμματα χρησιμοποιώντας φωτογραφικές παρουσιάσεις, βίντεο ή παρουσιάσεις ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Τα παρακάτω αποτελούν παραδείγματα τυπικών ζητημάτων συντήρησης μουσείου:

- Το προσωπικό και οι εθελοντές που εργάζονται στο γραφείο πληροφοριών ή απαντούν σε τηλεφωνικές ερωτήσεις θα πρέπει να γνωρίζουν ποιες υπηρεσίες προσβασιμότητας είναι διαθέσιμες και πώς να τις ζητήσουν, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που πρέπει να προγραμματιστούν εκ των προτέρων.

- Εάν το μουσείο διαφημίσει έναν αριθμό TTY για πληροφορίες, το προσωπικό και οι εθελοντές πρέπει να γνωρίζουν πώς να απαντούν σωστά και να χρησιμοποιούν τον εξοπλισμό. Θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν το σύστημα τηλεφωνικών αναμεταδόσεων για άτομα που είναι κωφά, δυσάρεστα ή έχουν ομιλία και είναι έτοιμα να το χρησιμοποιήσουν σωστά.

- Η σήμανση και η ενημέρωση στα φυλλάδια σχετικά με την προσβασιμότητα πρέπει να διατηρούνται σε ισχύ και να είναι διαθέσιμα κατόπιν αιτήματος.

- Οι εναλλακτικές μορφές για τα έντυπα φυλλάδια και τα υλικά του προγράμματος πρέπει να διατηρούνται σε ισχύ, σε απόθεμα και εύκολες στο εύρημα από το κοινό. Γενικά, θα πρέπει να είναι διαθέσιμα στους επισκέπτες την ίδια ημέρα που διατίθενται οι τυποποιημένες εκδόσεις εκτύπωσης, συμπεριλαμβανομένων των υλικών που σχετίζονται με ταξίδια και άλλες προσωρινές εκθέσεις.

- Τα βοηθητικά βοηθήματα και οι υπηρεσίες πρέπει να παραμένουν λειτουργικές εκτός από τη συντήρηση ή την επισκευή. Ο τακτικός έλεγχος του εξοπλισμού είναι απαραίτητος για να παραμείνει σε κατάσταση λειτουργίας.

- Αν χρησιμοποιούνται αντικειμενικά αντικείμενα για την παροχή πρόσβασης στο περιεχόμενο εκθέσεων και προγραμμάτων για άτομα με ειδικές ανάγκες, πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για τη διατήρηση της κατάστασης των αντικειμένων. Εάν ένα αντικείμενο αφαιρεθεί από την απτική συλλογή για οποιονδήποτε λόγο, θα πρέπει να αντικατασταθεί με ένα με την ίδια ποιότητα που

μεταφέρει τακτικά τις ίδιες πληροφορίες σχετικά με τα θέματα της έκθεσης ή του προγράμματος.

3.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ

Η συντήρηση του κτιρίου μπορεί να οριστεί ως η διαδικασία κατά την οποία το κτίριο διατηρείται χρησιμοποιήσιμο σύμφωνα με ένα προκαθορισμένο πρότυπο για τη χρήση και όφελος των επιβατών ή του χρήστη του. Η συντήρηση του κτιρίου έχει γίνει το σημαντικό μέρος των εργασιών για το κτίριο προκειμένου να διατηρηθεί η χρήση των κτιρίων για το κτίριο του μουσείου κληρονομιάς. Η διαχείριση της συντήρησης ορίζεται ως συστηματική προσέγγιση στο σχεδιασμό, την οργάνωση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων συντήρησης και το κόστος τους. Ένα καλό σύστημα διαχείρισης συντήρησης θα μπορούσε να αποτρέψει το μουσείο κληρονομιάς από ζημιές και μπορεί να μειώσει το λειτουργικό κόστος και παράλληλα να διατηρήσει το συγκεκριμένο κτίριο για μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Επιπλέον, το σύστημα διαχείρισης συντήρησης μπορεί επίσης να επηρεάσει την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας του συστήματος συντήρησης για να διατηρήσει το κτίριο χρησιμοποιήσιμο. Η πτυχή της συντήρησης του κτιρίου καθορίζεται προσωρινά και εκτελείται τακτικά μόνο όταν υπάρχουν χρήματα, ακόμη και αν οι ανάγκες είναι κατανοητές, το κτίριο γίνεται δυσάρεστο ή ακόμη και ακατάλληλο για τους χρήστες και το κοινό. Κατ' εφαρμογή, η πτυχή της συντήρησης του κτιρίου δεν θεωρείται ως μέρος των παραγωγικών διαδικασιών, δηλαδή δεν αποτελεί παράγοντα παραγωγής. Δεν υπάρχει δισταγμός ότι η κυβέρνηση αυξάνει διαρκώς την παροχή της στο τμήμα διατήρησης, αλλά η κατανομή είναι υπερβολικά ανεπαρκής για να αντιμετωπίσει την συνεχώς αυξανόμενη εντολή για τη συσσώρευση συντήρησης.

Για το λόγο αυτό, υπάρχει μια κλήση για ένα ευρύ και αποτελεσματικό λειτουργικό μοντέλο που βασίζεται στην αξία, και συνδέεται με τη συντήρηση του κτιρίου, που θέτει τους χρήστες του κτιρίου στο επίκεντρο του σχεδιασμού, του ελέγχου και της εκτέλεσης της συντήρησης. Ένα σωστό σύστημα διαχείρισης της συντήρησης του κτιρίου προσφέρει έναν προφανή χαρακτηρισμό των φιλοδοξιών και των στόχων των προγραμμάτων και πολιτικών συντήρησης καθώς και τη δημιουργία των προβλημάτων που αναμένεται να επιλύσει η συντήρηση. Αναμφισβήτητα, η συσσώρευση συντήρησης του κτιρίου θα συνεχίσει να ενισχύεται, καθώς τα κτίρια απαιτούν συντήρηση για να είναι λειτουργικά και καλά σχεδιασμένα. Όλα τα κτίρια συνεπάγονται αποτελεσματική συντήρηση. ή αλλιώς θα αποδειχθεί ότι είναι ένα πρόβλημα για τους πελάτες, τους χρήστες και τα μέλη του κοινού. Οι πτυχές της συντήρησης δεν μπορούν να αποφευχθούν, αλλά μπορούν να ενισχυθούν προληπτικά. Συνεπώς, λόγω της συσσώρευσης πολυετούς συντήρησης του κτιρίου, υπάρχει μια επιτακτική ανάγκη να προχωρήσουμε στους τρόπους με τους οποίους υλοποιείται η διαχείριση της συντήρησης του κτιρίου, αναμένεται ότι θα απαιτηθεί εκτεταμένη επένδυση στο άμεσο μέλλον για την επίλυση ελάττωμα, αποσύνθεσης και επιδείνωση, η οποία, μέχρι τότε, θα είναι πολύ πιο σοβαρή (Jones & Sharp, 2007).

Επιπλέον, αυτό συνδέεται με το μειωμένο επίπεδο των πρόσφατων δαπανών για τις πτυχές της συντήρησης κτιρίων και την παράβλεψη πολλών έργων που απαιτούν συντήρηση. Για το λόγο αυτό, η διαδικασία συντήρησης των κτιρίων κληρονομιάς θα πρέπει να βασίζεται σε μεθόδους, οι οποίες αξιοποιούν τη διαχείριση της συντήρησης του μουσείου κληρονομιάς, προκειμένου να βελτιωθεί η αξία των κτιρίων μέσω ενός προληπτικού συστήματος διαχείρισης συντήρησης που βασίζεται στην έννοια της αξίας. Οι σημερινές πρακτικές διαχείρισης της διατήρησης της κληρονομιάς είναι, εντούτοις, συνιστώμενες και αντιδραστικές. Η αυξανόμενη

σημασία της συντήρησης του κτιρίου έχει επίσης προκαλέσει αυξημένη προσοχή στην ανάπτυξη διαδικασιών διαχείρισης συντήρησης για την πρόοδο της απόδοσης κτιρίων κληρονομιάς. Αυτή η ομάδα διαχείρισης είναι υπεύθυνο κόμμα που θα διαχειριστεί αυτό το κτίριο και θα εξασφαλίσει ότι αυτό το κτίριο κληρονομιάς είναι σε καλή κατάσταση για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Εάν υπάρχει κάποιο πρόβλημα όσον αφορά τη συντήρηση και το κτίριο πρέπει να επισκευαστεί, θα διορίσει σχετικό ανάδοχο για την επισκευή αυτού του ιστορικού κτιρίου μέσω της διαδικασίας υποβολής προσφορών (Hashim, 2006).

Στη συνέχεια, ο επιλεγμένος εργολάβος θα αρχίσει τις εργασίες για την επισκευή του κτιρίου ακολουθώντας την κατευθυντήρια γραμμή συντήρησης για την κληρονομιά, ώστε να μην εξασθενεί η ιστορική αξία στη δομή και το υλικό του κτιρίου. Από την άλλη πλευρά, ο προϋπολογισμός συντήρησης είναι το κόστος που βασίζεται στο εργατικό δυναμικό, τον εξοπλισμό, το υλικό και άλλα στοιχεία που απαιτούνται για τη βελτίωση της συντήρησης του κτιρίου των μουσείων. Συνήθως, εάν υπάρχει κάποιο πρόβλημα για τη συντήρηση του κτιρίου που χρειάζεται να επισκευαστεί, ο βοηθός επιμελητής που είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση της δομικής κατάστασης του μουσείου θα κάνει το έντυπο αίτησης να εφαρμόσει κάποια κατανομή για να εξαλείψει το πρόβλημα (Cain, 2004).

Κάθε εργασία συντήρησης που πρέπει να επισκευαστεί θα πρέπει να πάρει την επιδεκτική από τον διευθυντή ή επιμελητή να υποβάλει αίτηση για τον προϋπολογισμό. Ο προϋπολογισμός για την επισκευή της συντήρησης δεν παρέχεται για κάποιο ποσό, αλλά εάν υπάρχει πρόβλημα συντήρησης, ο προϋπολογισμός θα εφαρμοστεί στο UPEN ανάλογα με την κατάσταση και την κατάσταση του κτιρίου. Κάθε εργαζόμενος για διοίκηση σε αυτό το Πολιτειακό Μουσείο θα πρέπει να έχει τα προσόντα με τη δική του θέση και το αντικείμενο της εργασίας, αλλά δεν είναι πολύ

εξειδικευμένο στη συντήρηση του κτιρίου. Το προσωπικό που χρειάζεται μόνο να επικεντρωθεί στη συντήρηση και τη διαχείριση αυτού του μουσείου είναι ο μόνος βοηθός επιμελητής, αλλά ο βοηθός επιμελητής έχει επίσης πολλές δυνατότητες εργασίας που πρέπει να επικεντρωθούν κατά την ώρα των γραφείων. Η έλλειψη τεχνικής ομάδας για τη συντήρηση του κτιρίου καθιστά τις εργασίες συντήρησης αναβληθεί και δεν θα είναι αποδοτικές. Πολλά μέλη του προσωπικού επικεντρώνονται στη δουλειά τους όπως η ασφάλεια και η ασφάλεια, η διοίκηση και άλλα καθήκοντα που δεν σχετίζονται με τη συντήρηση του κτιρίου. Σύμφωνα με την παρατήρηση, υπάρχουν πολλά προβλήματα συντήρησης για αυτό το μουσείο, επειδή οι εργασίες συντήρησης αναβάλλονται εξαιτίας της έλλειψης χρημάτων και διοίκησης. Υπάρχουν διάφορα ελαττώματα από την παρατήρηση για αυτό το κτίριο που δεν επισκευάζεται και εγκαταλείπεται. Υπάρχουν ελαττώματα είναι το χαλαρό πρόβλημα γύψο, ορθογραφία, μύκητες και βρύα ανάπτυξη, ραγισμένα, και το πρόβλημα ζωγραφική (Stanford, 2010).

3.4 ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

Οι δράσεις που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο προγράμματος συντήρησης κτιρίων είναι συχνά διορθωτικές αλλά και χρησιμεύουν ως προληπτικά μέτρα όσον αφορά την αλλοίωση του αλατιού. Για παράδειγμα, η επανατοποθέτηση ενός εξωτερικού τοίχου ή η επισκευή μιας οροφής είναι μέτρα αποκατάστασης, αλλά είναι απαραίτητα για την αποτροπή διείσδυσης υγρού νερού. Άλλα μέτρα είναι εποχιακά και περιλαμβάνουν προσωρινές τροποποιήσεις ή διακοπτόμενη υλοποίηση, π.χ. Η ανάκτηση και η απομάκρυνση των ιστορικών κτιρίων ως προληπτική στρατηγική

διατήρησης για τη βελτίωση της βλάβης του αλατιού μπορεί ωστόσο να απαιτήσει άμεσες δράσεις ή τροποποιήσεις στο οικοδομικό ιστό και την οικοδομική χρήση (αλλαγές στο βρόχινο νερό και την αποστράγγιση συστήματα στέγης, αποστράγγιση, τέντες, συστήματα θέρμανσης και εξαερισμού ή / και καθεστώτα). Οι άμεσες παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως προληπτικά μέτρα, όπως η εφαρμογή θυσιαστικών σοβάδων, η μηχανική απομάκρυνση των εκλυόμενων αλάτων και άλλες μορφές μείωσης ή / και μετατροπής αλάτων θα εξεταστούν αλλού. Η εφαρμογή μιας οργανικής επικάλυψης σε μια τοιχογραφία θα χαρακτηριζόταν σήμερα ως θεραπευτική αγωγή. Ωστόσο, η αποτρίχωση των τοιχογραφιών στην Αγγλία, κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα, πραγματοποιήθηκε τόσο με καταστατικούς όσο και προληπτικούς σκοπούς διατήρησης, αλλά δυστυχώς οδήγησε σε ευρεία διάβρωση των τοιχογραφιών (Price, 2007).

Παρά αυτήν τη σύγχρονη ταξινόμηση, είναι δυνατόν να θεωρηθούν ορισμένα πρακτικά μέτρα ως προληπτικά. Για παράδειγμα, η μηχανική αφαίρεση οποιωνδήποτε επιφανειακών αλάτων από εκπαιδευμένο συντηρητή. Τέτοιες ενέργειες απαιτούν αξιολόγηση και ανάλυση του αντικειμένου, των παρόντων αλάτων και των περιβαλλοντικών συνθηκών, καθώς και παρακολούθηση της μεταγενέστερης παρακολούθησης για τον προσδιορισμό της αποτελεσματικότητας των ενεργειών με την πάροδο του χρόνου (Cather, 2003).

Πιθανές τροποποιήσεις του περιβλήματος του κτιρίου (εσωτερικό, εξωτερικό) Ίσως είναι χρήσιμο να εξεταστούν τα μέτρα με βάση τις ακόλουθες τρεις κατηγορίες (Alcantara, 2002):

Προληπτική συντήρηση (αποχέτευση, σύστημα βρόχινου νερού, στέγες)

Παθητικές Παρεμβάσεις (η χρήση προτιμησιακών ρυθμιστικών υλικών, η παρεμπόδιση της μόλυνσης ή η προσφορά)

Προληπτική παρέμβαση (για παράδειγμα, εγκατάσταση αυτόματης εναλλαγής αέρα που ρυθμίζεται από απόλυτη υγρασία, περιφερειακή θέρμανση ή άλλους τύπους εσωτερικής κλιματολογικής θερμικής κατεργασίας, μηχανική μείωση της έκρηξης αλατιού ή εφαρμογή θυσιαστικών σοβάδων)

Δυνατότητα πρόληψης ή περιορισμού της περαιτέρω παροχής αλατιού

Το βυθό της προληπτικής διατήρησης είναι η αποφυγή ή η παρεμπόδιση των παραγόντων φθοράς, όπως η υγρασία, τα παράσιτα και άλλοι μολυντές.

Στην περίπτωση των αλάτων, αυτό σημαίνει:

Αποτροπή της συνεχιζόμενης μόλυνσης ή εναπόθεσης.

Περιορισμός ή εξάλειψη της πηγής αλάτων, όπου αυτό είναι δυνατό, με προληπτικά μέτρα.

Πρόληψη καταστροφών

Ένα σχέδιο πρόληψης καταστροφών πρέπει να εξετάζει τις ενδεχόμενες ζημιές που προκλήθηκαν από την εισροή του νερού - είτε σε μικρή ή μεγάλη κλίμακα.

Καταστροφές μεγάλης κλίμακας:

Πρόληψη πλημμυρών

Πρόληψη Πυρκαγιών

3.5 ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΤΗΡΗΤΗ - ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΟΥ - ΕΦΟΡΟΥ

Η εποικοδομητική επίλυση των συγκρούσεων απαιτεί σημαντικό χρόνο διαχείρισης, δεξιότητες και ένα περιβάλλον που υποστηρίζει μια συνεργατική και όχι αντιφατική προσέγγιση. Η καταστροφική επίλυση των συγκρούσεων οδηγεί σε πρόσθετο κόστος και καθυστερήσεις σε ένα έργο, με πιθανότητα να υποβαθμιστεί η

σχέση μεταξύ πελάτη και αναδόχου - μια πραγματική κατάσταση απώλειας. Το έγγραφο αυτό αναγνωρίζει ότι η σύγκρουση στις κατασκευές θα είναι πάντοτε παρούσα, αλλά η κουλτούρα των συγκρούσεων και ο τρόπος διαχείρισης τους μπορεί να ενισχυθεί μέσω μιας πιο συνεργατικής προσέγγισης στη λήψη αποφάσεων. Αυτό μπορεί να διευκολυνθεί μέσω ενός καινοτόμου συστήματος υλοποίησης έργων που προωθεί την ομαδική συνεργασία και συνεργασία, όπως η συμμαχία με τα έργα. Ο στόχος των διαπραγματεύσεων στις συμμαχίες των σχεδίων ήταν γενικά η εδραίωση και διατήρηση σχέσεων. Το πολιτιστικό πλαίσιο των συμμαχιών είναι συνεργατικό και συχνά υπάρχει υψηλό επίπεδο ατομικής συναισθηματικής συνειδητοποίησης των μελών της ομάδας. Αυτό οφείλεται εν μέρει στα μέλη της ομάδας που συμμετέχουν σε πολυάριθμα διευκολυνόμενα εργαστήρια σχετικά με τη δυναμική της ομάδας και την επικοινωνία. Ως αποτέλεσμα του περιβάλλοντος συμμαχίας των έργων, τα αποτελέσματα των ερευνών από το έργο του Εθνικού Μουσείου της Αυστραλίας υποδηλώνουν ότι τα στυλ διαπραγμάτευσης έχουν αλλάξει από τη συνήθη πρακτική (BAU) που έχει εμπειρία σε πιο παραδοσιακές μορφές παράδοσης έργων. Όσο πιο σημαντικά, υπήρξε σαφής ένδειξη ότι τα μέλη της ομάδας του Εθνικού Μουσείου της Αυστραλίας πιστεύουν ότι το περιβάλλον της συμμαχίας του έργου έχει καθιερωθεί, όχι μόνο μείωσε αρνητικές συγκρούσεις αλλά επίσης μείωσε σημαντικά τις αρνητικές επιπτώσεις των συγκρούσεων (Walker, Hampson, & Peters, 2000).

Η συμφωνία «alliancing» του σχεδίου είναι νομικά εκτελεστή - αλλά η πρόθεση είναι να δημιουργηθούν και να χρησιμοποιηθούν «οδηγοί» που θα τονώσουν τα μέρη να υποστηρίζουν ενεργά και να συνεργάζονται μεταξύ τους. Επιπλέον, μια βασική διαφορά μεταξύ του alliancing και άλλων συνεταιριστικών μορφών του ήθους παράδοσης των έργων (όπως η χρήση συμφωνιών συνεργατικής συνεργασίας) είναι ότι με την alliancing κάθε μέλος της ομάδας είναι από κοινού και όχι χωριστά

αγκυροβολημένο στην επιτυχία των έργων. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τη συνεργασία, για παράδειγμα, όταν ένα μέλος της ομάδας μπορεί να πραγματοποιήσει κέρδη ενώ ένα άλλο μπορεί να υποστεί ζημιές σε ένα έργο. Στο σχέδιο του Εθνικού Μουσείου της Αυστραλίας, για παράδειγμα, κάθε εταίρος συμμαχίας θέτει σε κίνδυνο τα περιθώρια κέρδους άλλων. Με τον τρόπο αυτό, στα σχέδια συμμαχίας υπάρχει ένα διαρθρωτικό πλαίσιο που όχι μόνο ενθαρρύνει την εμπιστοσύνη και τη δέσμευση αλλά και την απαιτεί. Σκοπός της έρευνας της ομάδας κατασκευαστικού έργου του Εθνικού Μουσείου της Αυστραλίας ήταν να καταλάβει πώς οι ομάδες διαπραγματευόταν μεταξύ τους. Τα αποτελέσματα βοηθούν να εξακριβωθεί κατά πόσον η ομάδα άλλαξε τις διαπραγματευτικές μορφές τους ως αποτέλεσμα της συμμαχίας του έργου και αν αυτό είχε μειώσει ή ελαχιστοποιήσει τις αρνητικές επιπτώσεις της σύγκρουσης (Bresnen & Marshall, 2000).

Εν συνεχεία, η διαπραγμάτευση θεωρείται εδώ ως οποιαδήποτε αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμων ή ομάδων όπου μια ανταλλαγή απόψεων προσφέρεται από κάθε συμβαλλόμενο μέρος για να καταλήξει σε μια απόφαση που όλα τα μέρη θα αισθάνονται δεσμευμένα. Συνεπώς, οι διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο αυτό γίνονται αντιληπτές ευρύτερα απ' ό, τι για παράδειγμα, συμφωνώντας για μια τιμή για την ανάληψη εργασίας ή πότε ή πώς να εκπληρώσετε τις δεσμεύσεις του χρόνου. Με αυτή την έννοια, η διαπραγμάτευση γίνεται αντιληπτή ως διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής, καθώς και προσφορά και αποδοχή μιας συγκεκριμένης άποψης που κατέχουν τα μέρη της διαπραγμάτευσης.

Οι συμμαχίες του έργου διαμορφώνονται μεταξύ του πελάτη, των συμβούλων και των εργολάβων για την παραγωγή ενός συγκεκριμένου κτιριακού έργου. Μια ευκαιρία που προσφέρει η *alliancing* του έργου είναι ότι μπορεί να δομηθεί για να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις ενός συγκεκριμένου έργου και των μελών

της ομάδας. Μια στρατηγική παράδοσης συμμαχιών έργου δεν είναι η ευκολότερη επιλογή για τον πελάτη - απαιτεί σημαντική δέσμευση και συμμετοχή από την οργάνωση πελάτη. Ωστόσο, οι ανταμοιβές για αυτή την υψηλή δέσμευση και συμμετοχή περιλαμβάνουν υψηλή ποιότητα προϊόντων και παράδοσης και δυνατότητα διαμόρφωσης του έργου ως ισότιμου εταίρου με συμβούλους και κατασκευαστικές ομάδες. Η συμφωνία "alliancing" του έργου είναι νομικά εκτελεστή - αλλά η πρόθεση είναι να δημιουργηθούν και να χρησιμοποιηθούν "οδηγοί" που θα τονώσουν τα μέρη να υποστηρίζουν ενεργά και να συνεργαστούν μεταξύ τους - δεν είναι απλά μια καλή ιδέα. Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η συνεργασία στον τομέα της αλλοιώσεως των σχεδίων, χρησιμοποιούνται τα σκληρά συμβατικά ζητήματα που επηρεάζουν τις κατώτατες γραμμές των οντοτήτων, όπως η κατανομή των κινδύνων και η αμοιβή. Πρόκειται για μια προφανή διαφορά μεταξύ συμμαχιών έργων και εταιρικών σχέσεων, η οποία βασίζεται αποκλειστικά σε μαλακά ζητήματα. Πολλά έχουν γραφτεί για τη συνεργασία και τον αντίκτυπό της στην επίλυση των συγκρούσεων. Ειδικότερα, οι Bresnen and Marshall (Bresnen & Marshall, 2000) παρέχουν μια διορατική αξιολόγηση των διλημμάτων και των εντάσεων που μπορεί να εμφανιστούν στις συμφωνίες συνεργατών που φτάνουν πέρα από τη διαφημιστική εκστρατεία που παρέχεται από πολλούς υπέρμαχους αυτής της συνεργασίας μορφής σχέσης.

Τονίζουν ότι η αλλαγή της συμπεριφοράς δεν ακολουθεί απαραιτήτως την υιοθέτηση ενός Χάρτη Συνεργασίας και ότι ένα σύνολο εμπιστευμένων προτύπων συμπεριφοράς μπορεί να διαφέρει σημαντικά από αυτό που εφαρμόζεται. Παρ' όλα αυτά, καταγράφηκαν επίσης σημαντικά κέρδη ως αποτέλεσμα των συνεργασιών, συμπεριλαμβανομένου του χαμηλότερου κινδύνου καθυστέρησης, υπέρβασης κόστους και καλύτερης ποιότητας. Ενώ ο αριθμός των περιπτώσιολογικών μελετών

που είναι διαθέσιμοι για τη σύμπραξη είναι εκτενής, ο αριθμός των συμμαχιών έργων στον τομέα των κατασκευών είναι λίγος και η οικοδόμηση (σε αντίθεση με την αστική ή πετροχημική μηχανική). Βεβαίως, υπάρχει έλλειψη βιβλιογραφίας περίπτωσης με τον τρόπο που η alliancing εκτελεί στον κλάδο των οικοδομικών κατασκευών. Έτσι, ένα μεγάλο μέρος των αποδεικτικών στοιχείων για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι συγκρούσεις στις επιλογές των συμβάσεων προσανατολισμένων στις σχέσεις για την κατασκευαστική βιομηχανία βασίζεται στην εμπειρία των συνεργατών. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της συνεργασίας ήταν ο τρόπος διαχείρισης του προβλήματος. Η επίλυση προβλημάτων οδηγεί σε συζήτηση εμπιστοσύνης και δέσμευσης - δεδομένης της προσδοκίας ότι η επίλυση προβλημάτων θα διεξαχθεί με μη αμφισβητούμενο τρόπο. Επίσης, οδηγεί σε θέματα εφαρμογής της εξουσίας και της φύσης του τρόπου διαχείρισης και της ηγεσίας. Η επίλυση προβλημάτων επωφελείται επίσης από μια σειρά προοπτικών που εφαρμόζονται στις γύρω πληροφορίες και αντιλήψεις για το τι μπορεί να περιγραφεί ως γεγονός (Abrahams & Cullen, 1998).

Σε μια σημαντική πραγματεία για την ηγεσία ο δεσμός μεταξύ αρχηγού και οπαδού και ο ρόλος των συγκρούσεων. Υποστηρίζει ότι η σύγκρουση είναι απαραίτητη για την αλλαγή, καθώς αμφισβητεί το statusquo ή τα γεγονότα στο μυαλό των ατόμων που ασχολούνται με τη διαπραγμάτευση ενός αλλαγμένου κράτους. Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αλλαγή, ένα συμβαλλόμενο μέρος σε μια αλλαγή διαπραγμάτευσης πρέπει να δημιουργήσει μια σύγκρουση στο μυαλό του άλλου μέρους. Αυτή η πρόκληση έχει ως αποτέλεσμα μια διανοητική σύγκρουση που συμβαίνει σχετικά με αυτό που θεωρείται ότι είναι ο σωστός τρόπος να κάνουμε κάτι που βασίζεται σε νέα επιχειρήματα, εκφράζονται πειστικές απόψεις, παρουσιάζουν νέα στοιχεία ή ίσως υπάρχοντα στοιχεία που παρουσιάζονται από διαφορετική οπτική

γωνία. Έτσι, η διαμάχη που εκφράζεται με αυτόν τον τρόπο μπορεί να είναι εποικοδομητική και έγκυρη χωρίς να είναι καταναγκαστική. Η ανάγκη για ποικιλομορφία και ένα περιβάλλον όπου μπορούν να μοιραστούν εναλλακτικές προοπτικές αναγνωρίζεται καλά. Ο σημαντικός δεσμός μεταξύ εμπιστοσύνης, δέσμευσης και σύγκρουσης είναι ότι είναι απαραίτητο να διεξαχθεί ανοικτή επικοινωνία για την καλύτερη κατανόηση των αμοιβαίων θέσεων. Αυτό σημαίνει ότι ένα κόμμα πρέπει να αισθάνεται ότι έχει το δικαίωμα να διαφωνεί από ίσως μια εγωκεντρική θέση, αλλά πρέπει να σέβεται το δικαίωμα του άλλου μέρους να κάνει το ίδιο. Επιπλέον, σε μια πιο ώριμη διαπραγμάτευση, αυτό το άνοιγμα και η ετοιμότητα να δεχτεί και να συζητήσει εναλλακτικές προοπτικές σε θέματα βοηθά στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και δέσμευσης που είναι βασικά συστατικά της *alliancing*. Επομένως, η διαχείριση των συγκρούσεων από την πλευρά της *alliancing* προϋποθέτει ανοικτή επικοινωνία για να διευκολυνθεί η διαπραγμάτευση ισότητας μεταξύ των μερών και ένας μηχανισμός που επιτρέπει την επίλυση προβλημάτων στο χαμηλότερο επίπεδο διοίκησης ανάλογα με τη γνώση και το πλαίσιο του προβλήματος. Αυτή η μεταγενέστερη πτυχή τονίζεται από τους υποστηρικτές της εταιρικής σχέσης και των στρατηγικών συμμαχιών (Walker, Hampson, & Peters, 2000).

3.6 ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΤΗ

Για περισσότερο από μισό αιώνα, το ICOM επέμεινε ότι όλοι οι εξειδικευμένοι υπάλληλοι μουσείων χρειάζονται σχετική επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση και κατάρτιση. Αρχικά, αυτή η συμβουλή επικεντρώθηκε κυρίως στις ανάγκες ειδικών όπως επιμελητές, συντηρητές-συντηρητές, και μεταγενέστερο

προσωπικό εκπαίδευσης και διερμηνείας μουσείων. Ωστόσο, το προσωπικό ενός μουσείου μπορεί να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα ειδικών ή γενικού προσωπικού σε πολλά επίπεδα εκτός από τους επιμελητές, συμπεριλαμβανομένου του διοικητικού και οικονομικού προσωπικού, εξειδικευμένου προσωπικού διατήρησης και αποκατάστασης, ειδικευμένων εκπαιδευτικών, τεχνικών, τεχνιτών και προσωπικού συντήρησης και ασφάλειας. Είναι ευθύνη κάθε μουσείου (ή, σε κατάλληλες περιπτώσεις, περιφερειακών ή εθνικών αρχών ή οργανισμών μουσείων) να αναλύει τις ευθύνες και τις ανάγκες κατάρτισης όλων των ειδών του προσωπικού των μουσείων και, με βάση τέτοιες μελέτες, να καθορίσει τους στόχους μάθησης και τις ρυθμίσεις εκπαίδευσης κατάλληλες για κάθε θέση. "Η φύση και η διάρκεια της κατάρτισης που πρέπει να παρέχεται σε συγκεκριμένους τομείς ή για συγκεκριμένες θέσεις εργασίας θα ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με τις ειδικές αρμοδιότητες κάθε εργασίας. Ωστόσο, θα πρέπει να υπάρχει ένας κοινός γενικός στόχος μιας τέτοιας εκπαίδευσης: να δοθεί στους μεμονωμένους εργαζόμενους σε μουσεία η κατανόηση του ρόλου του μουσείου στην κοινωνία και η κατανόηση των δικών τους ρόλων στο μουσείο" (Westin, 2001).

Σε σχέση με το τελευταίο σημείο δηλαδή ότι κάθε εργαζόμενος πρέπει να καταλάβει το δικό του ρόλο στο μουσείο, υποστηρίχθηκε ότι είναι σχεδόν ένα βασικό ανθρώπινο δικαίωμα να κατανοεί κάθε εργαζόμενο τους στόχους και τη φύση του οργανισμού και του προγράμματος που βοηθούν και τη σημασία του ρόλου τους σε αυτό. Η πληροφόρηση και η κατάρτιση σχετικά με αυτό το θέμα είναι πιθανόν ιδιαίτερα σημαντικές για τον αυξανόμενο αριθμό ειδικών σε τομείς όπως η χρηματοδότηση, το προσωπικό, η εμπορία, η πληροφορική και οι υπηρεσίες πληροφόρησης και ασφάλειας, οι οποίοι πιθανότατα θα είχαν προσληφθεί απευθείας σε θέσεις μέσης ή ανώτερης βαθμίδας σε ένα μουσείο της ειδικής κατάρτισης και των

δεξιοτήτων τους στον επιχειρηματικό κόσμο ή σε άλλους τομείς της δημόσιας ή εθελοντικής υπηρεσίας. Είναι επίσης σημαντικό ότι όλοι έχουν κατανοήσει τη δουλειά του άμεσου προϊσταμένου ή προϊσταμένου τους, καθώς και κάθε υπαγόμενου προσωπικού για το οποίο επιβλέπει ο εργαζόμενος του μουσείου (Verri, Opprer, & Deviese, 2010).

Ειδικότερα, όλοι οι άλλοι που κατά καιρούς εμπλέκονται στο χειρισμό ή τη μετακίνηση δειγμάτων ή έργων τέχνης, συμπεριλαμβανομένων των αχθοφόρων, των φύλακες, του εκπαιδευτικού προσωπικού των μουσείων, της έκθεσης και της έκθεσης προσωπικού, ενώ το τεχνικό προσωπικό όπως οι φωτογράφοι και οι εικονογράφοι πρέπει να έχουν κατάρτιση και τακτική ενημερώνοντας τον σωστό και ασφαλή χειρισμό των διαφόρων ειδών αντικειμένων στις συλλογές. Η εκπαίδευση, η έκθεση και το σχετικό προσωπικό πρέπει επίσης να κατανοήσουν το σύστημα, τους κανόνες και την πρακτική του μουσείου για την αρίθμηση των αντικειμένων του καταλόγου ώστε να μπορούν να εντοπιστούν σωστά και να τοποθετηθούν ή να αντικατασταθούν στις συλλογές ή την αποθήκευση. Το προσωπικό συντήρησης και ασφάλειας κτιρίων πρέπει επίσης να γνωρίζει τις αρχές και την πρακτική της αποθήκευσης καλών συλλογών και την ορθή διαχείριση και επίβλεψη της ελεγχόμενης πρόσβασης τόσο στην αποθήκευση των συλλογών όσο και στην οθόνη. Οποσδήποτε πρέπει να δούμε την ασφάλεια και την ασφάλεια ως ευθύνη του καθενός που συνδέεται με το μουσείο ή το σχετικό ίδρυμα. Η προστασία των συχνά μοναδικών συλλογών είναι μια σημαντική επαγγελματική και ηθική ευθύνη όλων, ενώ στις περισσότερες, αν όχι σε όλες τις χώρες, όλοι οι εργοδότες και ιδιοκτήτες ή κατελιμμένοι κτίρια και γη είναι νομικά υποχρεωμένοι να διασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την υγεία και την ασφάλεια όλων όσων εισέρχονται μουσείο, είτε επισκέπτης είτε υπάλληλος (Therkildsen, 2011).

Η ασφάλεια δεν είναι απλώς θέμα υπευθύνων ασφαλείας ή φύλαξης και των εποπτών τους. Η αρμόδια αρχή (π.χ. Υπουργείο, Συμβούλιο) πρέπει επίσης να κατανοήσει τη σημασία της παροχής ασφαλούς και ασφαλούς περιβάλλοντος, ενώ ο Διευθυντής και άλλοι ανώτεροι υπάλληλοι έχουν ιδιαίτερη ευθύνη να διασφαλίσουν ότι τα συστήματα διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένης της οργάνωσης του προσωπικού, της εποπτείας και της κατάρτισης, τα απαραίτητα πρότυπα. Ως εκ τούτου, πρέπει να παρέχονται εκπαιδευτικές και ενημερωτικές συνεδριάσεις σχετικά με την ασφάλεια και την ασφάλεια για όλους όσους συνδέονται άμεσα με το μουσείο. Κάθε νέος υπάλληλος ή εθελοντής, ανεξαρτήτως του επιπέδου του έργου ή της προηγούμενης εμπειρίας του, χρειάζεται ενημέρωση για την ασφάλεια και την ασφάλεια πριν ξεκινήσει την εργασία του και παρόμοιες ρυθμίσεις πρέπει να γίνουν για την εκπαίδευση των εργαζομένων εργολάβων που εργάζονται είτε τακτικά ή σε ειδικά έργα στο εσωτερικό του μουσείου (Sottile, Dellepiare, Cignoni, & Scopigno, 2010).

Αυτή η αρχική πληροφόρηση και κατάρτιση σχετικά με τις διαδικασίες ασφαλείας και ασφάλειας πρέπει να ακολουθείται από πιο μακροπρόθεσμη και πιο εξειδικευμένη εκπαίδευση σχετική με τη συγκεκριμένη εργασία ή το επίπεδο εντός του ιδρύματος. Η κατάλληλη τακτική εκπαίδευση και επανεκπαίδευση θα πρέπει να διοργανώνεται για όλο το εξειδικευμένο προσωπικό σύμφωνα με τις αρμοδιότητές τους: επιμελητεία, διατήρηση, εκπαίδευση και επικοινωνία, διοικητική κ.λπ., ενώ εντατικότερη και εξειδικευμένη εκπαίδευση σε θέματα ασφαλείας και ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της ορθής λειτουργίας και η χρήση ηλεκτρονικών και άλλων συστημάτων ασφαλείας και ασφάλειας θα χρειαστεί για το προσωπικό ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων των αξιωματικών ασφαλείας ή των φρουρών του μουσείου. Μπορεί να υπάρξουν μεγάλα οφέλη όσον αφορά τη συγκέντρωση διαφορετικών

τύπων προσωπικού στην ίδια ομάδα μαθημάτων κατάρτισης και την ενθάρρυνση ενός ανοικτού διαλόγου μεταξύ των μελών της (Pintilie, 2011).

Τόσο οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής όσο και το μεμονωμένο προσωπικό σε όλο το μουσείο πρέπει να τοποθετήσουν τον επισκέπτη στο κέντρο του μουσείου, τις υπηρεσίες και τους πόρους του. Επομένως, η ανάπτυξη μιας κατανόησης καλών υπηρεσιών προς τον επισκέπτη πρέπει να συμπεριληφθεί σε προγράμματα κατάρτισης για όλα τα επίπεδα του προσωπικού και όλων των ειδικοτήτων. Όλες οι πτυχές του μουσείου θα έχουν κάποιες επιπτώσεις στον επισκέπτη και για το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού θα βρίσκονται σε κάποια στιγμή σε επαφή με το κοινό είτε τηλεφωνικά είτε στο διαδίκτυο ή από το τελευταίο πρόσωπο ή πρόσωπο με πρόσωπο. Για παράδειγμα, τα στελέχη των ανώτερων διοικητικών στελεχών που πρέπει να συνειδητοποιήσουν την πολιτική και το στρατηγικό σχεδιασμό πρέπει να το κατανοήσουν, ενώ το εξειδικευμένο προσωπικό σε άλλους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των επιμελητών, των συντηρητών συντηρητών, άλλων ειδικών, του διοικητικού προσωπικού, του προσωπικού συντήρησης και ασφάλειας, συμβαίνει σε σχέση με την ανάπτυξη και τη βελτίωση των υπηρεσιών προς τον επισκέπτη (Congress, 2011, σελ.1-141).

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ

4.1 ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΜΕΝΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Οι αποθηκευτικοί χώροι στα μουσεία αποτελούν ένα από τα πιο σημαντικά τμήματα και απαιτούν ιδιαίτερο σχεδιασμό και εξοπλισμό λόγω της χρήσης τους. Στους χώρους αυτούς αποθηκεύονται ευρήματα και γενικότερα αντικείμενα ιδιαίτερης πολιτιστικής κληρονομιάς, διαφόρων μεγεθών, υλικών αλλά και διαφορετικών καταστάσεων διατήρησης για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Η ελλιπής σχεδίαση και οργάνωση των αποθηκευτικών χώρων για διάφορους λόγους όπως η έλλειψη πόρων αλλά και τεχνογνωσίας, έχει οδηγήσει πολλές φορές σε μερική ή και ολοκληρωτική καταστροφή των αντικειμένων. Οι χώροι αυτοί επομένως, είναι απαραίτητο να έχουν τις κατάλληλες συνθήκες, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η διατήρηση των αντικειμένων αυτών αλλά συγχρόνως να είναι

λειτουργικοί, πρακτικοί, προσβάσιμοι και ασφαλείς (NaoHayashietal., 2010, σελ. 3-4) (Stolow, 1981, σελ. 9-10).

4.1.1 ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Ο έλεγχος των συνθηκών μέσα στους αποθηκευτικούς χώρους είναι κρίσιμος για τη διατήρηση των αντικειμένων που βρίσκονται μέσα σε αυτούς. Ανεπίτρεπτα επίπεδα σε θερμοκρασία, υγρασία, φωτισμό αλλά και ρύπων μπορούν να οδηγήσουν σε δημιουργία κατάλληλων συνθηκών που θα οδηγήσουν στην αλλοίωση και την καταστροφή των αντικειμένων αλλά και των υλικών με τα οποία έχουν συντηρηθεί τα συγκεκριμένα αντικείμενα. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι να διατηρούνται σταθερές οι συνθήκες αυτές γιατί όπως έχει αποδειχθεί, οι απότομες διακυμάνσεις μπορούν να επιφέρουν καταστρεπτικά αποτελέσματα. Έως και πρόσφατα, τα επίπεδα θερμοκρασίας και σχετικής υγρασίας ήταν αυτά που παρακολουθούνταν συνεχώς και υπήρχε η θεωρία ότι η διατήρηση της θερμοκρασίας μεταξύ 18-22°C και της σχετικής υγρασίας σε επίπεδα 50-60 RH ήταν ικανή να σταθεροποιήσει την κατάσταση διατήρησης. Σύγχρονες όμως έρευνες έχουν αποδείξει, ότι θα πρέπει πάντα να λαμβάνουμε υπόψιν τις ανάγκες όλων των υλικών ξεχωριστά (Matassa, 2001, σελ. 132-133).

4.1.2 ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ

Η παρουσία νερού είναι ένας από τους βασικότερους παράγοντες διάβρωσης των υλικών. Η υγρασία είναι η αιτία για την κρυσταλλοποίηση αλάτων μέσα στους πόρους των υλικών, την οξείδωση των μετάλλων, την παραμόρφωση των οργανικών υλικών, την απολέπιση των ζωγραφικών επιφανειών σε ζωγραφικούς πίνακες αλλά

και μερικής ή και ολικής αλλοίωσης των πιγμένων (Brown&Rose, 1996). Είναι η αιτία για εμφάνιση μούχλας και άλλων βιολογικών παραγόντων και παρασίτων. Τέλος, η υγρασία αλλοιώνει τα πολυμερή αλλά και το πλήθος των υλικών που χρησιμοποιούνται για τη συντήρηση των αντικειμένων (Λαμπρόπουλος, 2003, σελ. 46-98). Παραθέτονται παρακάτω τα επιτρεπτά επίπεδα σχετικής υγρασίας για τα υλικά των ευρημάτων που ανασκάπτονται κατά κόρον στον Ελλαδικό χώρο:

- Μεταλλικά αντικείμενα: $20\% < RH < 40\%$ (Anderson, 2009)
(Λαμπρόπουλος, 2003, σελ. 47)
- Ξύλο: $50\% < RH < 55\%$
- Δέρμα: $40\% RH$ (Kite&Thomson, 2006, σελ. 260)
- Χαρτί: $45\% < RH < 55\%$ (Kathpali, 1973, σελ. 51)
- Ύφασμα: $50\% < RH < 65\%$ (Lennard&Ewer, 2010, σελ. 212)
- Γυαλί: $35\% < RH < 42\%$ (Davison, 2003, σελ. 315,259)

Στην περίπτωση των κεραμικών η ιδανική σχετική υγρασία πρέπει να είναι μικρότερη από 65% (Λαμπρόπουλος, Περιβάλλον Μνημείων Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων, 2003). Γενικότερα τα κεραμικά είναι από τα πιο ανθεκτικά υλικά και αν δεν υπάρχει παρουσία αλάτων στο εσωτερικό των πόρων του οι διακυμάνσεις στην υγρασία δεν μπορεί να επιφέρει φθορά.

4.1.3 ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ

Έχει αποδειχθεί ότι οι απότομες αλλά και συνεχόμενες διακυμάνσεις της θερμοκρασίας μπορούν να προκαλέσουν φθορές στα αντικείμενα ενός μουσείου. Αυτό πραγματοποιείται κυρίως μέσω των διαφορετικών διαστολών και συστολών των υλικών από τα οποία μπορεί να αποτελούνται τα αντικείμενα (Λαμπρόπουλος,

2003, σελ. 192-193). Φέρνοντας ως παράδειγμα έναν πίνακα ζωγραφικής, αναφέρουμε ότι η ζωγραφική του επιφάνεια έχει διαφορετική συμπεριφορά από το υπόστρωμα (καμβάς). Όταν έχουμε διακυμάνσεις στη θερμοκρασία αυτά τα δύο “στρώματα” του πίνακα έχουν διαφορετικές συστολο -διαστολές, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται κρακελαρίσματα και αποκολλήσεις (Mecklenburg, McCormick-Goodhart, & Tumosa, 1994). Επίσης, η ελεγχόμενη θερμοκρασία μπορεί να μειώσει την αναπαραγωγή παρασίτων αλλά και διάφορων μικροοργανισμών (Stoner & Rushfield, 2012, σελ. 672). Η ιδανική συνήθως θερμοκρασία θεωρείται 21-24 °C (Fahy, 1995, σελ. 261). Τα κεραμικά ειδικότερα επειδή είναι από τα πιο σταθερά υλικά δεν επηρεάζονται γενικά από τις διακυμάνσεις της θερμοκρασίας. Τα υλικά όμως που χρησιμοποιούνται για τη συντήρησή τους είναι αρκετά ευαίσθητα στις θερμοκρασιακές διακυμάνσεις.

4.1.4 ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Οι φθορές που μπορεί να προκαλέσει το φως στα αντικείμενα προς φύλαξη είναι μόνιμες και μη αντιστρεπτές. Το φως επιδρά στα οργανικά υλικά και προκαλεί διάβρωση, εξασθένιση αλλά και ξεθώριασμα των χρωμάτων. Γι' αυτό θα πρέπει να υπάρχει όσο το δυνατόν λιγότερο φως στους χώρους αποθήκευσης και να αποκλείεται κυρίως το φυσικό φως, διότι είναι η κύρια πηγή υπερϊώδους ακτινοβολίας (Matassa, 2001, σελ. 134). Η υπερϊώδης ακτινοβολία προκαλεί διάβρωση των πολυμερών που χρησιμοποιούνται στη συντήρηση, γήρανση των συνθετικών ρητινών και των βερνικιών ή των μέσων εξάπλωσης των χρωστικών, χρωματική αλλοίωση του ξύλου, αλλαγή των ιδιοτήτων των χρωστικών, των υλικών κυτταρίνης και του χαρτιού (Λαμπρόπουλος, 2003, σελ. 170-189). Το επιτρεπτό

επίπεδο ακτινοβολίας στους αποθηκευτικούς χώρους είναι 100 lux (10 foot-candles) (Johnson&Horgan, 1979, σελ. 31-32). Τα κεραμικά δεν επηρεάζονται από την υπεριώδη ακτινοβολία αλλά μερικές χρωστικές για την διακόσμησή τους. Επιπλέον και τα υλικά συγκόλλησης μπορεί να φθαρούν αρκετά αν δεν υπάρχει σωστή προστασία.

4.1.5 ΜΙΚΡΟΣΩΜΑΤΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΕΡΙΟΙ ΡΥΠΟΙ

Οι αέριοι ρύποι και η συγκέντρωση σκόνης στην επιφάνεια των αντικειμένων μπορεί να επιφέρει φθορά. Γενικά, τα αντικείμενα που επηρεάζονται κυρίως από τους ρύπους είναι οι ζωγραφικές επιφάνειες, τα μέταλλα και τα οργανικά υλικά, με την προϋπόθεση όμως της παρουσίας υγρασίας για την ενεργοποίηση αυτών των ρύπων. Στην περίπτωση των κεραμικών αντικειμένων γενικά ο κίνδυνος καταστροφής από τους αέριους ρύπους και τη σκόνη είναι ελάχιστος γιατί θεωρούνται σταθερά υλικά (Matassa, 2001, σελ. 135).

4.1.6 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΑΛΛΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

Παραπάνω αναφέρθηκαν οι παράγοντες που επηρεάζουν την κατάσταση διατήρησης των αντικειμένων στους χώρους αποθήκευσης, όσον αφορά στο μικροκλίμα. Εκτός από αυτούς τους παράγοντες, τα αντικείμενα μπορούν να καταστραφούν ή να αλλοιωθούν και από άλλους παράγοντες όπως είναι οι φυσικές καταστροφές, αναταραχές αλλά και ο πόλεμος (Johnson & Horgan, 1979, σελ. 26). Τα παραπάνω σενάρια θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν και να δημιουργηθεί ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης για αυτές τις περιπτώσεις. Ιδιαίτερα, σε περιπτώσεις φυσικών

καταστροφών, όπως είναι η φωτιά, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν σύγχρονα μέσα πυρόσβεσης όπως είναι η χρήση του διοξειδίου του άνθρακα έναντι του συμβατικού ψεκασμού με νερό, ώστε να αποφευχθεί η περαιτέρω καταστροφή των αντικειμένων από το νερό. Τέλος, θα πρέπει να γίνεται λεπτομερής επιλογή των υλικών στα οποία θα αποθηκεύονται τα αντικείμενα και θα πρέπει να πληρούν τις προδιαγραφές έτσι ώστε να είναι ικανά να χρησιμοποιηθούν για αυτόν τον σκοπό. Πολλά κοινά υλικά αποθήκευσης δεν είναι συμβατά με τα αντικείμενα και μπορούν να προκαλέσουν φθορές σε αυτά (Matassa, 2001, σελ.129-130).

4.2 ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ – ΥΛΙΚΑ

4.2.1 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι βασικές λειτουργίες ενός εργαστηρίου συντήρησης είναι αρχικά να δέχεται τα αντικείμενα που είναι προς συντήρηση, να παρέχει ένα χώρο ικανό να φιλοξενήσει τον συντηρητή και το αντικείμενο, να παρέχει ασφάλεια τηρώντας τις προδιαγραφές ασφαλείας για το προσωπικό αλλά και για τα αντικείμενα και τέλος να παρέχει τα απαραίτητα μέσα και χώρους για την αποθήκευση των αρχείων και των καταλόγων συντήρησης. Τα εργαστήρια συντήρησης είναι γενικά μεγαλύτερα από τα κοινά γραφεία διότι απαιτούν μεγάλους χώρους για το προσωπικό, τα αντικείμενα και τα υλικά για την συντήρηση των αντικειμένων αυτών, τα μηχανήματα αλλά και τον εξοπλισμό γενικά του εργαστηρίου. Ο εξοπλισμός καλύπτει ένα ευρύ φάσμα μηχανημάτων από εξαερισμό και συστήματα απαγωγών ως και ηλεκτρονικούς

υπολογιστές. Είναι λογικό σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι ένα εργαστήριο που εξειδικεύεται στη συντήρηση συγκεκριμένων αντικειμένων θα εξοπλίζεται με τα κατάλληλα υλικά για τα συγκεκριμένα αντικείμενα (Setting up a Conservation Lab, 2017). Τέλος θα πρέπει να αναφέρουμε τον ρόλο και τους στόχους του συντηρητή, όπου είναι να παρατείνει τον χρόνο ζωής του αντικειμένου που συντηρεί μέσα από την επιλογή των κατάλληλων υλικών και μεθόδων, τη σωστή έρευνα και τεκμηρίωση των εργασιών που πραγματοποιεί. Ένα σωστά σχεδιασμένο και εξοπλισμένο εργαστήριο παρέχει τα παραπάνω για να είναι η διαδικασία της συντήρησης πλήρως επιτυχημένη (Λαμπρόπουλος, 2004, σελ. 123-124).

4.2.2 ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Πρωτού αναφέρουμε τον εξοπλισμό που είναι απαραίτητος για ένα εργαστήριο κεραμικού, θα πρέπει να γίνει μια εισαγωγή στον γενικό εξοπλισμό που θα πρέπει να έχει ένα εργαστήριο συντήρησης. Ο γενικός εξοπλισμός αποτελείται από τις βασικές παροχές ρεύματος, νερού, θέρμανσης και ψύξης. Απαραίτητοι είναι οι μεγάλοι πάγκοι εργασίας, ικανοί να φιλοξενήσουν το πλήθος του προσωπικού αλλά και ο απαραίτητος αριθμός καθισμάτων. Μεγάλοι νεροχύτες με απαραίτητο φωτισμό είναι επίσης απαραίτητοι για τον υγρό καθαρισμό μεγάλων αντικειμένων. Συνήθως, σε κάθε πάγκο εργασίας υπάρχουν και μεγενθυτικοί φακοί με φωτεινή πηγή για να διευκολύνουν τις εργασίες συντήρησης. Ο απαγωγός είναι από τα αναπόσπαστα μηχανήματα του εργαστηρίου για την απομάκρυνση των αναθυμιάσεων και της σκόνης από τον χώρο. Τα χημικά αποθηκεύονται σε ειδικούς φοριαμούς για χημικά υλικά που έχουν ενσωματωμένα φίλτρα και εξαερισμό. Τέλος, διάφορα

εργαστηριακά σκεύη, πλαστικά και γυάλινα είναι απαραίτητα για τις εργασίες συντήρησης όπως και τα μέσα προστασίας, π.χ. γάντια, προστατευτικά γυαλιά και μάσκες (Werner & Organ, 1962) (Fatma, 2018).

Για να αναλύσουμε τον εξοπλισμό που θα πρέπει να έχει ένα εργαστήριο συντήρησης κεραμικού θα πρέπει να εξετάσουμε τα στάδια συντήρησης του κεραμικού και να αναφέρουμε ενδεικτικά τα υλικά και μηχανήματα που είναι απαραίτητα για το κάθε στάδιο συντήρησης.

Η συντήρηση του κεραμικού περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια:

1. Ανάλυση του αντικειμένου, τεκμηρίωση και καταγραφή
2. Καθαρισμός του αντικειμένου
3. Στερέωση της επιφάνειας του κεραμικού
4. Συγκόλληση
5. Συμπλήρωση περιοχών που έχουν καταστραφεί
6. Αισθητική αποκατάσταση των συμπληρωμένων τμημάτων

(Λαμπρόπουλος, 2004, σελ.124)

Στο αρχικό στάδιο της συντήρησης, όταν δηλαδή έρχεται ένα αντικείμενο στο εργαστήριο, αναλύεται και καταγράφεται. Η ανάλυση του κεραμικού γίνεται με διάφορες μεθόδους όπως είναι το XRD (X-Ray Diffraction), XRF (X-Ray Fluorescence), FTIR (Fourier Transform Infrared Spectroscopy) και SEM-EDS (Energy-Dispersive X-Ray Spectroscopy). Όλες οι παραπάνω μέθοδοι προαπαιτούν εξοπλισμό μεγάλου κόστους, οπότε ελάχιστα είναι τα εργαστήρια που έχουν τα μηχανήματα για να κάνουν μια ανάλυση τέτοιου είδους (De La Fuente & Páez) (Casaletto, et al., 2008). Στη συνέχεια γίνεται η καταγραφή του αντικειμένου στη βάση δεδομένων του εργαστηρίου. Συνήθως, οι βάσεις δεδομένων βρίσκονται σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές αλλά υπάρχει και έντυπο αρχείο. Επίσης, κατά το στάδιο

αυτό γίνεται και η αρχική φωτογράφιση του αντικειμένου, οπότε απαιτείται φωτογραφική μηχανή και εξοπλισμός για φωτογράφιση όπως τρίποδες και κατάλληλος φωτισμός (de Silva, 1979, σελ.7).

Ο καθαρισμός της επιφάνειας του αντικειμένου γίνεται αρχικά με νερό βρύσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις όπου το αντικείμενο είναι αρκετά εύθρυπτο γίνεται στεγνός καθαρισμός με πινέλο. Στον υγρό καθαρισμό μπορούν να χρησιμοποιηθούν οδοντόβουρτσες ή βούρτσες διαφόρων μεγεθών, ανάλογα και με το μέγεθος του αντικειμένου. Μπορεί κάποια αντικείμενα να έχουν βιολογικές επικαθίσεις, για την απομάκρυνσή τους χρησιμοποιούνται διάφορα βιοκτόνα όπως το υπεροξείδιο του υδρογόνου ή το New Desogen (Cronyn, 1990, σελ.84-85). Σε αρκετές περιπτώσεις τα θραύσματα έχουν κρούστες αδιάλυτων αλάτων στην επιφάνεια τους. Οι κρούστες αυτές απομακρύνονται κυρίως με μηχανικά μέσα, όπως νυστέρια, ξέστρα υπερύχων, μικροδομητές και μικρομότορ. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί EDTA ή υδροχλωρικό οξύ (De La Fuente & Pérez) (Casaletto, et al., 2008). Στο τελικό στάδιο του καθαρισμού γίνεται η αφαλάτωση των θραυσμάτων. Η διαδικασία της αφαλάτωσης προϋποθέτει την παραγωγή απιονισμένου ή απεσταγμένου νερού. Ένας από τους πιο διαδεδομένους τρόπους παραγωγής απιονισμένου νερού είναι οι στήλες απιονισμού. Οι συσκευές απόσταξης είναι πιο ακριβές από τις στήλες απιονισμού αλλά παράγουν νερό με μηδενικά ιόντα. Για να ελέγξουμε την πρόοδο της αφαλάτωσης χρησιμοποιούμε αγωγιμόμετρα (Unruh, 2001). Για να ξηράνουμε τα θραύσματα για το επόμενο στάδιο της συντήρησης χρησιμοποιούνται ξηραντήρες και κλίβανοι.

Η στερέωση των σαθρών επιφανειών γίνεται συνήθως με επάλψη με πινέλα και με εμβάπτιση σε κενό αέρος ή σε συνθήκες δωματίου. Τα υλικά που χρησιμοποιούνται κυρίως είναι το Paraloid B72 διαλυμένο σε ακετόνη και το Primal

διαλυμένο σε νερό. Για την εμβάπτιση σε κενό αέρος χρησιμοποιείται επίσης και μια αντλία κενού με φίλτρο εισόδου για οργανικούς διαλύτες και ένας κώδωνας κενού αέρος (Cronyn, 1990, σελ.85-89).

Για τη συγκόλληση των θραυσμάτων χρησιμοποιείται κυρίως UHU Hart και HMG B72 για αντικείμενα μικρού και σχετικά μεσαίου μεγέθους. Για μεγαλύτερα αντικείμενα χρησιμοποιούμε εποξεικές κόλλες (Cronyn, 1990, σελ.90-91). Η χρήση αμμοδόχου είναι απαραίτητη για τη συγκράτηση των συγκολλημένων θραυσμάτων. Για τη συγκόλληση χρησιμοποιούμε επίσης χαρτοταινία για τη συγκράτηση των θραυσμάτων και διαλύτες (ακετόνη) για τον καθαρισμό των εργαλείων από τα υπολείμματα κόλλας αλλά και για τυχόν αποκολλήσεις σε τμήματα που έχουν συγκολληθεί λάθος. Σε μεγαλύτερου μεγέθους αντικείμενα μπορούν να χρησιμοποιηθούν εσωτερικοί σύνδεσμοι τιτανίου. Η διάνοιξη των οπών για τους συνδέσμους γίνεται με κρουστικό δράπανο και ο καθαρισμός του με ηλεκτρική σκούπα.

Η συμπλήρωση των περιοχών που λείπουν δεν είναι απαραίτητη και γίνεται συνήθως μόνο όταν υπάρχουν θέματα στατικότητας του αντικειμένου. Για τις συμπληρώσεις χρησιμοποιείται κυρίως γύψος καλλιτεχνίας αλλά και ακριλικοί στόκοι (Majewski, 1973). Για τη δημιουργία καλουπιών για αντιγραφή τμημάτων του κεραμικού, χρησιμοποιούνται συνήθως πλαστελίνη, οδοντιατρικό κερί αλλά και καλούπια από λάστιχο σιλικόνης. Για να μη λερωθεί το αυθεντικό υλικό κατά τη διάρκεια των συμπληρώσεων χρησιμοποιείται masking tape ή masking film (Λαμπρόπουλος, 2004, σελ.150-157).

Τέλος, η αισθητική αποκατάσταση γίνεται κυρίως με ακρυλικά χρώματα αλλά και με σκόνες αχιογραφία διαλυμένες συνήθως σε Primal (Λαμπρόπουλος, 2004, σελ.157-159).

Βάση όλων των παραπάνω λοιπόν, για να λάβουν χώρα σωστά όλες οι διαδικασίες συντήρησης ενός κεραμικού υλικού, το εργαστήριο που το φιλοξενεί θα πρέπει να είναι πλήρως εξοπλισμένο με τα προαναφερθέντα υλικά, αναλώσιμα και μη.

4.3 ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ

Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο Διαδικασιών Αρχαιολογικών Έργων που Εκτελούνται με τη Μέθοδο της Αυτεπιστάσιας (Αθλητισμού, 2017), οι προμήθειες των υλικών και του εξοπλισμού που γίνονται στα εργαστήρια μέσω των έργων ΕΣΠΑ που εκτελεί η κάθε Εφορεία Αρχαιοτήτων, γίνεται με 6 διαφορετικές διαδικασίες, ανάλογα με το ποσό που θα διατεθεί. Για μικρά ποσά έως και 2500 ευρώ γίνονται απευθείας αναθέσεις ενώ για μεγαλύτερα ποσά γίνεται διαγωνισμός με προσφορές από τους ενδιαφερόμενους. Στο παράρτημα Α παρατίθεται η διαδικασία για την προμήθεια υλικών.

4.4 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ασφάλεια στο χώρο του εργαστηρίου είναι σημαντική λόγω της φύσης της δουλειάς του συντηρητή αλλά και των υλικών και των εργαλείων που χρησιμοποιεί. Οι τομείς της προσωπικής προστασίας που θα πρέπει να ακολουθεί το προσωπικό του εργαστηρίου αφορά κυρίως την προστασία του αναπνευστικού, του δέρματος, των ματιών και της ακοής (Health & Safety, 2018). Πολλά από τα στάδια της συντήρησης απαιτούν από τους συντηρητές να χρησιμοποιήσουν υλικά και μεθόδους που επηρεάζουν το αναπνευστικό σύστημα. Από αναθυμιάσεις χημικών όπως είναι οι διαλύτες (Morata et al., 1993) έως μικροσωματίδια και ίνες από μεθόδους

καθαρισμού, βιοκτόνα και έκθεση σε μούχλα. Το εργαστήριο λοιπόν θα πρέπει να παρέχει τα μέσα προσωπικής προστασίας όπως είναι οι μάσκες αλλά να έχει και τον απαραίτητο εξοπλισμό (απαγωγούς, κεντρικός εξαερισμός, θάλαμος περιορισμού αναθυμιάσεων) (Howie, 1987, σελ.85-87). Τα χημικά και τα οξέα που χρησιμοποιούνται, ερεθίζουν το δέρμα και μπορούν να προκαλέσουν διάφορα προβλήματα στην υγεία μετά από χρόνια έκθεση. Επίσης, διάφορα μέταλλα όπως είναι ο μόλυβδος πρέπει να μεταχειρίζονται πάντα με γάντια (Howie, 1987, σελ.80). Για τη σωστή προστασία του δέρματος θα πρέπει το εργαστήριο να παρέχει γάντια διαφόρων ειδών και ενδύματα για την προστασία του δέρματος ενάντια στα παραπάνω υλικά. Αρκετές φορές κατά το στάδιο των καθαρισμών χρησιμοποιούνται εργαλεία τα οποία είναι αρκετά θορυβώδη μηχανήματα και συνήθως απαιτούν και τη χρήση προστατευτικών γυαλιών. Η προστασία ενάντια του θορύβου είναι αρκετά σημαντική λαμβάνοντας υπόψη ότι χρόνια έκθεση μπορεί να προκαλέσει ακόμα και κώφωση (Morata et al., 1993).

Επίλογος

Μετά την παρουσίαση όλων των παραπάνω καταλήγουμε στα εξής: οι έννοιες Μουσείο και Συντήρηση ευρημάτων είναι εξελίξιμες στο πέρασμα των χρόνων.

Το Μουσείο έχει εξελιχθεί τόσο σαν έννοια και πολιτιστικός οργανισμός όσο και σαν χώρος με συγκεκριμένες προδιαγραφές. Χρειάζεται να πληροί κάποιες προϋποθέσεις ώστε να μπορεί να φυλάσσει με όσο το δυνατόν καλύτερες συνθήκες τα ευρήματα τα οποία επηρεάζονται άμεσα από αυτές.

Η συντήρηση των ευρημάτων του παρελθόντος από την άλλη πλευρά, παίζει εξίσου σημαντικό ρόλο για τη διαφύλαξή τους και την κληροδότησή τους στις επόμενες γενιές. Οι εργασίες που λαμβάνουν χώρα διαφοροποιούνται ανάλογα με το είδος του υλικού του ευρήματος και κατ' επέκταση τα υλικά και ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται. Για να πραγματοποιηθεί σωστά η διαδικασία, πέρα από το εξειδικευμένο προσωπικό που είναι απαραίτητο για να ασχοληθεί με τη συντήρηση

ευρημάτων (π.χ. κεραμικών αντικειμένων) χρειάζεται ένα κατάλληλα εξοπλισμένο εργαστήριο, η προμήθεια των υλικών που είναι απαραίτητα για τη διαδικασία -η οποία πραγματοποιείται κατόπιν έρευνας- και τέλος η σωστή φύλαξή του σε χώρους κατάλληλους.

Με λίγα λόγια τα αποτελέσματα μιας σωστής συντήρησης ενός ευρήματος μπορούν να διασφαλιστούν αν το Μουσείο και οι χώροι του που τα φιλοξενούν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι γι' αυτά. Κάποια έχουν περισσότερες απαιτήσεις ως προς το περιβάλλον φύλαξης όπως τα μεταλλικά αντικείμενα και κάποια άλλα λιγότερες όπως τα κεραμικά αντικείμενα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Able, E. (2006). Statement Before the Subcommittee on Federal Financial Management, Government Information and International Affairs. *Committee on Homeland Security and Government Affairs* (σσ. 36-42). Washington: U.S. Government Printing Office.
- Abrahams, A., & Cullen, A. (1998). Project Alliances In The Construction Industry. *Australian Construction Law Newsletter* (62), pp. 31-36.
- Alcantara, R. (2002, July 20). *Standards in Preventive Conservation: Meanings and Applications*. Retrieved April 24, 2018, from ICCROM:
https://www.iccrom.org/sites/default/files/ICCROM_04_StandardsPreventiveConser_en.pdf
- Andermann, J., & Arnold-de Simine, S. (2012). Introduction Memory, Community and the New Museum. *Theory, Culture & Society*, 29 (1), pp. 3-13.
- Anderson, G. (2009). Microclimate storage for metals (and other humidity-sensitive collections): Practical solutions. *Objects Specialty Group Postprints*, 16, 1-12.
- Andrews, J. (1998). A New Medium for Old Masters: The Kress Study Collection Virtual Museum Project. *Art Documentation: Journal of the Art Libraries Society of North America*, 17 (1), pp. 19-27.
- Arnold-de Simine, S. (2012). Memory Museum and Museum Text Intermediality in Daniel Libeskind's Jewish Museum and W.G. Sebald's Austerlitz. *Theory Culture & Society*, 29 (1), pp. 14-35.
- Arnold-de Simine, S. (2012). Memory Museum and Museum Text Intermediality in Daniel Libeskind's Jewish Museum and W.G. Sebald's Austerlitz. *Theory, Culture & Society*, 29 (1), pp. 14-35.
- Au Yeung, T. (2004). *Digital Preservation - Best Practices for Museums*. Ανάκτηση από Canadian Heritage Information Network: <https://www.canada.ca/en/heritage-information-network/services/digital-preservation/best-practices-museums.html>
- Boylan, P. J. (1992). *Museums 2000: Politics, People, Professionals, and Profit*. London: Routledge.
- Bresnen, M., & Marshall, N. (2000). Partnering in Construction: A Critical Review of the Issues, Problems and Dilemmas. *Construction Management and Economics*, pp. 229-238.
- Brown, J. P., & Rose, W. B. (1996). Humidity and Moisture in Historic Buildings: The Origins of Building and Object Conservation. *APT Bulletin: The Journal of Preservation Technology*, 27 (3), 12-23.
- Cain, C. T. (2004). *Performance Measurement for Construction Profitability*. Oxford: Blackwell Publishing.

- Casaleto, M. P., Ingo, G. M., Riccucci, C., de Caro, T., Bultrini, G., Fragalà, I., et al. (2008, July). Chemical cleaning of encrustations on archaeological ceramic artefacts found in different Italian sites. *Applied Physics A*, 92 (1), pp. 35–42.
- Cather, S. (2003). Assessing causes and mechanisms of detrimental change. In R. Gowing, & A. Heritage, *Conserving the Painted Past: Developing Approaches to Cather CV 2016 Wall Painting Conservation* (pp. 64-74). London.
- Congress, L. o. (2011). *Preserving Our Digital Heritage: The National Digital Information Infrastructure and Preservation Program 2010 report*.
- Cronyn, J. M. (1990). *The Elements of Archaeological Conservation*. London: Routledge.
- Davies, M. (2007). *The Tomorrow People: Entry to the museum workforce*. University of East Anglia.
- Davison, S. (2003). *Conservation and Restoration of Glass*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- De La Fuente, G. A., & Páez, M. C. (n.d.). *Ceramic Conservation in Archaeological Museums: The Current Situation in Northwestern Argentina (Province of Catamarca)*. Retrieved April 23, 2018, from ICOM-CC: http://www.icom-cc.org/54/document/ceramic-conservation-in-argentina/%3Faction%3DSite_Downloads_Downloadfile%26id%3D1009&rct=j&frm=1&q=&src=s&sa=U&ved=0ahUKEwjFt4nr4c_aAhWRiqYKHZtzAdcQFggTMAA&usg=AOvVaw0c-SbRA7abc7mDtPrLF_xT
- de Silva, R. H. (1979). *A Conservation Laboratory for Archaeological Objects*. Paris: Unesco.
- Fahy, A. (1995). *Collections Management*. London: Routledge.
- Grout, C., Purdy, P., & Rymer, J. (2001). *Creating Digital Resources for the Visual Arts: Standards and Good Practice (AHDS Guides to Good Practice)*. Oxford : Oxbow Books.
- Hashim, R. (2006). *Maintenance management and services (case study: PERKESO building's in peninsular of Malaysia)*. Malaysia: Universiti Teknologi Malaysia.
- Health & Safety. (2018, March 13). Retrieved April 24, 2018, from <http://www.conservation-wiki.com>: http://www.conservation-wiki.com/wiki/Health_%26_Safety
- Howie, F. (1987). *Safety in museums and galleries*. Dorchester: Butterworths.
- ICOM - International Council of Museums. (n.d.). Ανάκτηση April 24, 2018, από ICOM - International Council of Museums: <http://icom.museum/>
- International Intellectual Property Institute. (n.d.). Ανάκτηση April 24, 2018, από International Intellectual Property Institute: <https://iipi.org/>
- Johnson, E. V., & Horgan, J. C. (1979). *Museum Collection Storage*. Paris: UNESCO.
- Jones, K., & Sharp, M. (2007). A new performance-based process model for built asset maintenance. *Facilities*, 25 (13/14), σσ. 525-535.

- Kathpali, Y. P. (1973). *Conservation and restoration of archive materials*. Paris: Unesco.
- Kavanagh, G. (2000). *Dream Spaces: Memory and the Museum*. London: A&C Black.
- Keene, S. (1999). *A Netful of Jewels: New Museums in the Learning Age ; a Report from the National Museum Directors' Conference*. National Museum Directors' Conference.
- Kite, M., & Thomson, R. (2006). *Conservation Of Leather and related materials*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Lennard, F., & Ewer, P. (2010). *Textile Conservation*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Majewski, L. J. (1973). The Conservation of Archaeological Materials at Sardis, Turkey. *Bulletin of the American Institute for Conservation of Historic and Artistic Works* , 13 (2), pp. 99-104.
- Marie Law, J. (2006). Introduction: Cultural Memory, the Past and the Static of the Present. In *Acta Orientalia Vilnensia 2006* 7 (1-2) (pp. 7-12).
- Matassa, F. (2001). *Museum Collection Management*. London: Facet Publishing.
- Mceachern, C. (2007). Mapping the Memories: Politics, Place and Identity in the District Six Museum, Cape Town. Στο S. Watson, *Museums and their Communities* (σσ. 457-478). London: Routledge.
- Mecklenburg, M. F., McCormick-Goodhart, M., & Tumosa, C. S. (1994). Investigation into the Deterioration of Paintings and Photographs Using Computerized. *Journal of the American Institute for Conservation* , 33 (2), 153-170.
- Morata, T. C., Dunn, D. E., Kretschmer, L. W., Lemasters, G. K., & Keith, R. W. (1993). Effects of occupational exposure to organic solvents and noise on hearing. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health* , pp. 245-254.
- Nao Hayashi, D., Egger, B., Gipoulou, H., Boudjemai, N., & Arret, M.-C. (2010). *Handling of collections in storage*. Paris: UNESCO.
- Ned Lebow, R., Kansteiner, W., & Fogu, C. (2006). The Politics of Memory and The Poetics of History. In R. Ned Lebow, W. Kansteiner, & C. Fogu, *The Politics of Memory in Postwar Europe* (pp. 284-310). Durham & London: Duke University Press.
- Olick, J., Vinitzky-Seroussi, V., & Levy, D. (2011). *The Collective Memory Reader*. Oxford : Oxford University Press.
- Pergams, O., & Nyberg, D. (2001). Museum Collections of Mammals Corroborate the Exceptional Decline of Prairie Habitat in the Chicago Region. *Journal of Mammalogy* , 82 (4), pp. 984–992.
- Pintilie, D. C. (2011). Virtual aesthetic presentation of polychrome sculptures: preserving the artistic authenticity of polychrome carved wood pieces in the conservation-restoration process. *e-Conservation Magazine* (18), pp. 64-75.

Price, C. A. (2007). Predicting Environmental Conditions to Minimize Salt Damage at the Tower of London: a comparison of two approaches. *Environmental Geology* , 52 (2), pp. 369-374.

Schweibenz, W. (1998). The "Virtual Museum": New Perspectives For Museums to Present Objects and Information Using the Internet as a Knowledge Base and Communication System. *Knowledge-Management und Kommunikationssysteme: Workflow-Management, Multimedia, Knowledge-Transfer: proceedings des 6. Internationalen Symposiums für Informationswissenschaft (ISI '98)*, (σσ. 185-200). Prague.

Schweibenz, W. (n.d.). *Virtual Museums The Development of Virtual Museums*. Ανάκτηση April 24, 2018, από ICOM International Council of Museums:
http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/ICOM_News/2004-3/ENG/p3_2004-3.pdf

Setting up a Conservation Lab. (2017, June 12). Retrieved from <http://www.conservation-wiki.com>: http://www.conservation-wiki.com/wiki/Setting_up_a_Conservation_Lab#ref2

Shapiro, M. S., & Institute, I. I. (2003). *Managing museum digital assets : a resource guide for museums*. Washington, D.C: International Intellectual Property Institute.

Simon, R. (2011). A shock to thought: Curatorial judgment and the public exhibition of 'difficult knowledge'. *Memory Studies* , 4 (4), pp. 432-449.

Sottile, M., Dellepiare, M., Cignoni, P., & Scopigno, R. (2010). Mutual correspondences: a hybrid method for image-to-geometry registration. *Proceedings of the Eurographics Italian Chapter Conference* (pp. 81-88). Genoa: Eurographics Italian Chapter.

Stanford, H. (2010). *Effective Building Maintenance: Protection of Capital Assets*. Lilburn: The Fairmont Press.

Steinmetz, E. (2006, May). Americans With Disabilities: 2002. *Household Economic Studies* , pp. 70-107.

Stolow, N. (1981). *Procedures and conservation standards for museum collections in transit and on exhibition*. Paris: UNESCO.

Stoner, J. H., & Rushfield, R. (2012). *HE CONSERVATION OF EASEL PAINTINGS*. New York: Routledge.

Teather, L. (1999). 'Web Musing': Evaluating Museums on the Web from Learning Theory to Methodology. *Museums and the Web 1999: Proceedings*. New Orleans: Archives & Museum Informatics.

Therkildsen, R. H. (2011). The Copenhagen Polychromy Network: introducing the survey protocol in documenting and investigating ancient sculptural polychromy. *Medelhavsmuseet. Focus on the Mediterranean* (6), pp. 31-40.

Unruh, J. (2001). A Revised Endpoint for Ceramics Desalination at the Archaeological Site of Gordion, Turkey. *Studies in Conservation* , 46 (2), pp. 81-92.

Verri, G., Oppen, T., & Deviese, T. (2010). The "Treu Head": a case study in Roman sculptural polychromy. *The British Museum Technical Research Bulletin* (4), pp. 39-54.

Virtual Library museums pages a distributed directory of on-line museums. (n.d.). Ανάκτηση από Historische Archive und Museen der Stadt Hagen: <http://www.historisches-centrum.de/vlmp/>

Walker, D., Hampson, K., & Peters, R. (2000). *Relationship Based Procurement Strategies for the 21st Century*. Canberra: AusInfo.

Walker, Hampson, D. &, & Peters, K. &. (2000). Project alliancing and project partnering: what's the difference? – partner selection on the Australian national museum project, a case study. *Information and Communication in Construction Procurement: CIB W92 Procurement System Symposium* (pp. 641-655). Chile: Pontificia Universidad Católica de Chile.

Werner, A. E., & Organ, R. M. (1962). Conservation Studios and Laboratories 6: The New Laboratory of the British Museum. *Studies in Conservation* , 7 (3), 75-87.

Wertsch, J. (2002). *Voices of Collective Remembering*. New York: Cambridge University Press.

Westin, J. (2001). The interactive museum and its non-human actants. *Nordisk Museologi* (1), pp. 45-49.

Williams, P. (2007). *Memorial Museums: The Global Rush to Commemorate Atrocities*. Oxford: Berg Publishers.

Αθλητισμού, Υ. Π. (2017). *Εγχειρίδιο Διαδικασιών Αρχαιολογικών Έργων που Εκτελούνται με τη Μέθοδο της Αυτεπιστασίας* (2η Τροποποίηση εκδ.). Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού.

Γκαζή, Α. (2010). Διαδράσεις της μνήμης στο μουσείο. Στο Ν. Μερούσης, Ε. Στεφανή, & Μ. Νικολαΐδου, *Μελέτες στη μνήμη της καθηγήτριας Αγγελικής Πιλάλη-Παπαστεργίου* (σσ. 345-361). Θεσσαλονίκη: Κορνηλία Σφακιανάκη.

Λαμπρόπουλος, Β. (2004). *Κεραμικά Τεχνολογία Διάβρωση και Συντήρηση*. Αθήνα: Λαμπρόπουλος Βασίλειος.

Λαμπρόπουλος, Β. (2003). *Περιβάλλον Μνημείων Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων*. Αθήνα: Λαμπρόπουλος Βασίλειος.

Νάκου, Ε. (2009). *Μουσεία, ιστορίες και ιστορία*. Αθήνα: Νήσος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Δ03.02: ΜΙΚΡΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ (ΧΩΡΙΣ ΣΥΜΒΑΣΗ)

1. Σκοπός

Σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι να περιγραφεί ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιούνται μικρές προμήθειες, που έχουν δαπάνη έως 2.500 € κατ' ανώτατο όριο, ή όπως αυτό εκάστοτε ορίζεται από τις διατάξεις του Δημόσιου Λογιστικού. Κατά κανόνα οι ανάγκες για τις προμήθειες αυτές, που αφορούν σε υλικά ή εξοπλισμό, προκύπτουν κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου και αντιμετωπίζονται έγκαιρα, όποτε διαπιστωθούν.

2. Περιγραφή της Διαδικασίας

Για την πραγματοποίηση μικρών προμηθειών τηρείται η ακόλουθη διαδικασία:

- Η ομάδα επίβλεψης υποβάλλει αίτημα στον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας (αυτοτελώς για μία προμήθεια ή συγκεντρωτικά για σύνολο μικρών προμηθειών).
- Το αίτημα εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο με την έκδοση σχετική απόφασης.
- Η προμήθεια πραγματοποιείται από τους επιβλέποντες, οι οποίοι την καταγράφουν στο Ημερολόγιο του Έργου.
- Στη συνέχεια, οι επιβλέποντες ενημερώνουν το λογιστήριο, στο οποίο υποβάλλονται τα απαραίτητα παραστατικά, καθώς και χρέωση της δαπάνης σε συγκεκριμένο τμήμα φυσικού αντικειμένου του έργου / υποέργου.
- Για κάθε δαπάνη εκτιμώμενης αξίας ίσης ή ανώτερης του ποσού των 1.000 ευρώ (χωρίς ΦΠΑ) το πρωτογενές αίτημα, το εγκεκριμένο αίτημα, η απόφαση ανάθεσης και η εντολή πληρωμής αναρτώνται στο ΚΗΜΔΗΣ.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τις οδηγίες της Υπηρεσίας του ΚΗΜΔΗΣ, οι καταχωρήσεις των στοιχείων για τα επιμέρους στάδια έχουν ως εξής:

- **Πρωτογενές αίτημα:** Η αίτηση χρηματοδότησης του έργου με την οποία διαβιβάζεται το ΤΔΠ στην αρμόδια Διαχειριστική αρχή. Στην περίπτωση που η αρχαιολογική αυτεπιστασία αποτελεί υποέργο σε έργο τρίτων (αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες σε τεχνικά έργα τρίτων) τότε ως πρωτογενές αίτημα προτείνεται να καταχωρείται το έγγραφο του φορέα υλοποίησης προς την αρμόδια διεύθυνση του ΥΠ.ΠΟ.Α. με το οποίο τεκμηριώνεται η ανάγκη διενέργειας αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών.

- **Εγκεκριμένο αίτημα:** Η απόφαση αυτεπιστασίας (νομική δέσμευση) του έργου / υποέργου με την οποία δίνεται η δυνατότητα στην Υπηρεσία να εκτελέσει το συγκεκριμένο έργο/υποέργο βάσει εγκεκριμένης εγγραφής σε ΣΑΕ.
- **Απόφαση ανάθεσης:** Η απόφαση ανάθεσης καταχωρείται αμέσως μετά την υπογραφή της.
- **Σύμβαση (από το εγκεκριμένο αίτημα):** εφόσον υπάρχει υπογεγραμμένη.
- **Εντολή πληρωμής:** Το διαβιβαστικό προς τον διαχειριστή έργου – υπόλογο (Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης ή Οικονομική Υπηρεσία Περιφέρειας, αρμόδια οικονομική υπηρεσία του ΥΠ.ΠΟ.Α ή άλλου Υπουργείου) των εκάστοτε πληρωμών τιμολογίων.

3. Αποτελέσματα

Υλικά και εξοπλισμός απαραίτητος για την εκτέλεση του έργου.

4. Έντυπα και τηρούμενα Αρχεία

- Ημερολόγιο Έργου.
- ΒΑΚΧΕΠ και παραστατικά δαπανών.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Δ03.03: ΑΝΑΘΕΣΗ ΜΕ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ (ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ) ΓΕΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ

1. Σκοπός

Σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι να περιγραφεί ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιούνται αναθέσεις εργασιών, προμηθειών ή υπηρεσιών, με τη σύναψη σύμβασης μετά από διαπραγμάτευση (απευθείας αναθέσεις) με ή χωρίς δημοσιότητα.

2. Περιγραφή της Διαδικασίας

.1 Συμβάσεις χωρίς δημοσιότητα

Συμβάσεις ανάθεσης με διαπραγμάτευση («απευθείας αναθέσεις») χωρίς δημοσιότητα, μπορούν να συναφθούν εφόσον:

- α) η δαπάνη κάθε επί μέρους εργασίας / υπηρεσίας δεν υπερβαίνει κατά εκτελούμενο έργο, το ποσό των 20.000 € μη συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ,
- β) η δαπάνη κάθε είδους προμήθειας δεν υπερβαίνει κατά εκτελούμενο έργο, το ποσό των 20.000 € μη συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ,
- γ) η δαπάνη ανά κατηγορία μελέτης, έρευνας ή ανεξάρτητης υπηρεσίας μηχανικού δεν υπερβαίνει κατά εκτελούμενο έργο, το ποσό των 15.000 €, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ.

Σημειώνεται ότι σε ό,τι αφορά στις συμβάσεις ερευνών, μελετών ή παροχής ανεξάρτητης υπηρεσίας μηχανικού, στο πλαίσιο της εκτέλεσης αρχαιολογικού έργου δι' αυτεπιστασίας, το ποσό των 15.000 € συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, αποτελεί το ανώτατο ποσό που επιτρέπεται από τη σχετική νομοθεσία. Στις περιπτώσεις αυτές δεν έχουν εφαρμογή οποιεσδήποτε συναφείς διατάξεις (άρθρο 177 παρ. 8 του Ν. 4412/2016).

Για τη σύναψη συμβάσεων ανάθεσης εργασιών/υπηρεσιών, προμηθειών ή μελετών με διαπραγμάτευση τηρείται η ακόλουθη διαδικασία:

- Η ομάδα επίβλεψης υποβάλλει αίτημα στον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας (αυτοτελώς για μία εργασία/υπηρεσία, προμήθεια, μελέτη ή συγκεντρωτικά για σύνολο μικρών εργασιών/ υπηρεσιών, προμηθειών, μελετών). Για τον προσδιορισμό της ονομασίας κάθε προμήθειας ή γενικής υπηρεσίας στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης, γίνεται χρήση του «Κοινού Λεξιλογίου για τις Δημόσιες Συμβάσεις –CPV» όπως εγκρίθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2195/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Νοεμβρίου 2002, για το κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (άρθρο 23 του Ν. 4412/2016).
- Το αίτημα εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο.
- Η ομάδα επίβλεψης διενεργεί έρευνα αγοράς και εισηγείται στον Προϊστάμενο την πλέον συμφέρουσα λύση.
- Ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας εγκρίνει την εισήγηση και εκδίδει απόφαση ανάθεσης. Σε περίπτωση ειδικών εργασιών/υπηρεσιών, προμηθειών ή μελετών, ο Προϊστάμενος δύναται να ζητήσει προσφορές από υποψήφιους αναδόχους ή και ειδική αιτιολογική έκθεση από τους επιβλέποντες του έργου.
- Στη συνέχεια υπογράφεται σύμβαση με τον ανάδοχο, μετά τον έλεγχο, από το λογιστήριο, των απαραίτητων δικαιολογητικών που προσκομίζει ο ανάδοχος.
- Για κάθε δαπάνη της κατηγορίας αυτής, το πρωτογενές αίτημα, το εγκεκριμένο αίτημα, η απόφαση ανάθεσης, η σύμβαση, καθώς και κάθε εντολή πληρωμής αναρτώνται στο ΚΗΜΔΗΣ.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τις οδηγίες της Υπηρεσίας του ΚΗΜΔΗΣ, οι καταχωρήσεις των στοιχείων για τα επιμέρους στάδια έχουν ως εξής:

- **Πρωτογενές αίτημα:** Η αίτηση χρηματοδότησης του έργου με την οποία διαβιβάζεται το ΤΔΠ στην αρμόδια Διαχειριστική αρχή. Στην περίπτωση που η αρχαιολογική αυτεπιστασία αποτελεί υποέργο σε έργο τρίτων (αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες σε τεχνικά έργα τρίτων) τότε ως πρωτογενές αίτημα προτείνεται να καταχωρείται το έγγραφο του φορέα υλοποίησης προς την αρμόδια διεύθυνση του ΥΠ.ΠΟ.Α. με το οποίο τεκμηριώνεται η ανάγκη διενέργειας αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών.
- **Εγκεκριμένο αίτημα:** Η απόφαση αυτεπιστασίας (νομική δέσμευση) του έργου / υποέργου με την οποία δίνεται η δυνατότητα στην Υπηρεσία να εκτελέσει το συγκεκριμένο έργο/υποέργο βάσει εγκεκριμένης εγγραφής σε ΣΑΕ.
- **Απόφαση ανάθεσης:** Η απόφαση ανάθεσης καταχωρείται αμέσως μετά την υπογραφή της.
- **Σύμβαση (από το εγκεκριμένο αίτημα):** Οι δημόσιες συμβάσεις (για προμήθειες υλικών ή παροχή γενικών υπηρεσιών ή έρευνας, μελέτης, ανεξάρτητης υπηρεσίας μηχανικού) που υπογράφονται στο πλαίσιο του έργου/υποέργου και αφορούν επί μέρους τμήματά του, συνδεδεμένες με το εγκεκριμένο αίτημα
- **Εντολή πληρωμής (από τις ανωτέρω συμβάσεις):** Το διαβιβαστικό προς τον διαχειριστή έργου – υπόλογο (Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης ή Οικονομική Υπηρεσία Περιφέρειας, αρμόδια οικονομική υπηρεσία του ΥΠ.ΠΟ.Α ή άλλου Υπουργείου) των εκάστοτε πληρωμών τιμολογίων συνδεδεμένα με τις αντίστοιχες συμβάσεις τους.

Τα επόμενα βήματα (υλοποίηση της σύμβασης και παραλαβή) περιγράφεται σε επόμενες διαδικασίες της Ενότητας 4.

.2 Τύποι συμβάσεων

Κατά κανόνα οι αναθέσεις προμηθειών, εργασιών/υπηρεσιών και μελετών με διαπραγμάτευση είναι συμβάσεις με κατ' αποκοπήν τίμημα και συνολική εξόφληση μετά τη συνολική παραλαβή της εργασίας/υπηρεσίας, της προμήθειας και της μελέτης. Είναι, ωστόσο, δυνατόν να χρησιμοποιηθούν και άλλοι τύποι συμβάσεων (βλ. διαδικασία Δ.03.04 στη συνέχεια). Σε κάθε σύμβαση ο ανάδοχος πρέπει να αναλαμβάνει την πλήρη αστική ευθύνη για την ασφάλεια και υγεία του προσωπικού του, καθώς και για το προσωπικό της Υπηρεσίας και για κάθε τρίτο.

3. Αποτελέσματα

Σύμβαση ανάθεσης εργασιών, προμηθειών και υπηρεσιών.

4. Έντυπα και τηρούμενα Αρχεία

- Στοιχεία έρευνας αγοράς και προσφοράς αναδόχου.
- Απόφαση ανάθεσης και σύμβαση.
- Αποδεικτικά δημοσιότητας.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Δ03.04: ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ

1. Σκοπός

Σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι να περιγραφεί ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιούνται αναθέσεις εργασιών/υπηρεσιών ή προμηθειών, με τη σύναψη σύμβασης, κάτω του ορίου για το οποίο απαιτείται η διενέργεια ανοικτής διαγωνιστικής διαδικασίας (δηλαδή τακτικού διαγωνισμού).

Συνοπτικός διαγωνισμός για την εκτέλεση εργασιών/υπηρεσιών ή για την προμήθεια υλικών διενεργείται εφόσον:

- Η δαπάνη κάθε είδους εργασίας/υπηρεσίας και προμήθειας κατά εκτελούμενο έργο δεν υπερβαίνει το ποσό των 60.000 € μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

Το νομικό πλαίσιο που διέπει τη διεξαγωγή συνοπτικού διαγωνισμού είναι το εξής:

- το Π.Δ. 99/92,
- ο Ν. 4412/2016.

2. Περιγραφή της Διαδικασίας

.1 Διενέργεια Διαγωνισμού

Για τη σύναψη συμβάσεων ανάθεσης εργασιών/υπηρεσιών ή προμηθειών μετά από συνοπτικό διαγωνισμό τηρείται η ακόλουθη διαδικασία:

- Η ομάδα επίβλεψης διενεργεί έρευνα αγοράς και εισηγείται στον Προϊστάμενο τη διενέργεια συνοπτικού διαγωνισμού. Για τον προσδιορισμό της ονομασίας κάθε προμήθειας ή γενικής υπηρεσίας στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης, γίνεται χρήση του «Κοινού Λεξιλογίου για τις Δημόσιες Συμβάσεις –CPV» όπως εγκρίθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2195/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Νοεμβρίου 2002, για το κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (άρθρο 23 του Ν. 4412/2016).
- Το αίτημα εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο.
- Η ομάδα επίβλεψης συντάσσει τα τεύχη του διαγωνισμού (πρόσκληση, προϋπολογισμός, τεχνική περιγραφή ή τεχνικές προδιαγραφές) σύμφωνα με το πρότυπο του Παραρτήματος Ζ, που εγκρίνονται από τον Προϊστάμενο, ο οποίος εκδίδει απόφαση διενέργειας συνοπτικού διαγωνισμού. Επίσης, εάν δεν έχει ήδη

οριστεί, ο Προϊστάμενος ορίζει, κατά τα προβλεπόμενα από τη νομοθεσία (άρθρο 221 του Ν. 4412/2016) την Επιτροπή διενέργειας του διαγωνισμού.

- Ο συνοπτικός διαγωνισμός απαιτεί δημοσίευση, υποχρεωτικά στο ΚΗΜΔΗΣ (άρθρο 38 του Ν.4412/2016), στην ιστοσελίδα του Προγράμματος Διαύγεια (Ν.3861/2010), καθώς και στην ιστοσελίδα του ΥΠ.ΠΟ.Α. ή του φορέα υλοποίησης, κάτι που αποδεικνύεται από την εκτύπωση της σχετικής ιστοσελίδας, κατά την πρώτη ημέρα ανάρτησης. Στο συνοπτικό διαγωνισμό η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής προσφορών ανέρχεται σε δώδεκα (12) ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ (άρθρο 121, §1γ του Ν. 4412). Παράλληλα η σχετική προκήρυξη πρέπει να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του ΥΠ.ΠΟ.Α. ή του φορέα υλοποίησης για δέκα (10) τουλάχιστον ημερολογιακές ημέρες (ΥΠΑΣΥΔ υπ' αριθ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.07.2015 - ΦΕΚ Β' 1822, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει). Επίσης, συμπληρωματικά της ανωτέρω υποχρεωτικής διαδικασίας δημοσιότητας, ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας μπορεί να χρησιμοποιήσει κάθε άλλο μέσο που θεωρεί πρόσφορο για να επιτευχθεί η ευρύτερη διάδοση της πληροφόρησης για το διαγωνισμό, ώστε να εξασφαλιστούν επαρκείς όροι ανταγωνισμού (θυροκόλληση πρόσκλησης, κλπ.). Επιπρόσθετα, ο Προϊστάμενος μπορεί να προσκαλεί επιπλέον και συγκεκριμένους υποψηφίους αναδόχους, τρεις τουλάχιστον, εφόσον δραστηριοποιούνται τόσοι στη σχετική αγορά (άρθρο 117, § 2, Ν. 4412/2016).
- Για την επιβεβαίωση της δημοσιότητας σε ενδεχόμενο έλεγχο, θα πρέπει να τηρούνται εκτυπώσεις από την πρώτη και την τελευταία ημέρα της ανάρτησης, ή να εκδίδεται σχετική βεβαίωση από τον διαχειριστή της ιστοσελίδας.
- Οι προσφορές των διαγωνιζομένων υποβάλλονται σε κλειστούς φακέλους στην επιτροπή διενέργειας του συνοπτικού διαγωνισμού.
- Η επιτροπή διενέργειας του συνοπτικού διαγωνισμού συντάσσει πρακτικό, στο οποίο καταγράφονται οι προσφορές και προτείνεται ο ανάδοχος της σύμβασης (μειοδότης).
- Ο Προϊστάμενος προχωρεί στην κατακύρωση του πρακτικού της επιτροπής διενέργειας του συνοπτικού διαγωνισμού.
- Στη συνέχεια ο ανάδοχος προσέρχεται και υπογράφει σύμβαση με τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας, μετά τον έλεγχο από το λογιστήριο, των απαραίτητων δικαιολογητικών που προσκομίζει ο ανάδοχος.
- Βάσει των διατάξεων του άρθρου 72, §1β του Ν. 4412/2016, είναι υποχρεωτική η έκδοση εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης από τους αναδόχους των συμβάσεων σε ποσοστό 5% επί της αξίας της σύμβασης εκτός ΦΠΑ και κατατίθεται πριν ή κατά την υπογραφή της σύμβασης.
- Για κάθε δαπάνη της κατηγορίας αυτής, το πρωτογενές αίτημα, το εγκεκριμένο αίτημα, η διακήρυξη, η απόφαση κατακύρωσης, η σύμβαση, καθώς και κάθε εντολή πληρωμής αναρτώνται στο ΚΗΜΔΗΣ.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τις οδηγίες της Υπηρεσίας του ΚΗΜΔΗΣ, οι καταχωρήσεις των στοιχείων για τα επιμέρους στάδια έχουν ως εξής:

- **Πρωτογενές αίτημα:** Η αίτηση χρηματοδότησης του έργου με την οποία διαβιβάζεται το ΤΔΠ στην αρμόδια Διαχειριστική αρχή. Στην περίπτωση που η αρχαιολογική αυτεπιστασία αποτελεί υποέργο σε έργο τρίτων (αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες σε τεχνικά έργα τρίτων) τότε ως πρωτογενές αίτημα προτείνεται να καταχωρείται το έγγραφο του φορέα υλοποίησης προς την αρμόδια διεύθυνση του ΥΠ.ΠΟ.Α. με το οποίο τεκμηριώνεται η ανάγκη διενέργειας αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών.
- **Εγκεκριμένο αίτημα:** Η απόφαση αυτεπιστασίας (νομική δέσμευση) του έργου / υποέργου με την οποία δίνεται η δυνατότητα στην Υπηρεσία να εκτελέσει το συγκεκριμένο έργο/υποέργο βάσει εγκεκριμένης εγγραφής σε ΣΑΕ.
- **Διακήρυξη (από το εγκεκριμένο αίτημα):** Διακηρύξεις συνοπτικών διαγωνισμών που σχετίζονται με υλοποίηση επιμέρους τμημάτων του έργου/υποέργου
- **Απόφαση κατακύρωσης:** Η απόφαση κατακύρωσης καταχωρίζεται αμέσως μετά την έλευση των έννομων αποτελεσμάτων αυτής.
- **Σύμβαση (από το εγκεκριμένο αίτημα):** Οι δημόσιες συμβάσεις (για προμήθειες υλικών ή παροχής γενικών υπηρεσιών) που υπογράφονται στο πλαίσιο του έργου/υποέργου και αφορούν επί μέρους τμήματά του, συνδεδεμένες με το εγκεκριμένο αίτημα
- **Εντολή πληρωμής (από τις ανωτέρω συμβάσεις):** Το διαβιβαστικό προς τον διαχειριστή έργου – υπόλογο (Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης ή Οικονομική Υπηρεσία Περιφέρειας, αρμόδια οικονομική υπηρεσία του ΥΠ.ΠΟ.Α ή άλλου Υπουργείου) των εκάστοτε πληρωμών τιμολογίων συνδεδεμένα με τις αντίστοιχες συμβάσεις τους.

Τα επόμενα βήματα (υλοποίηση της σύμβασης και παραλαβή) περιγράφονται σε επόμενες διαδικασίες της Ενότητας 4.

.2 Ενστάσεις

Εφαρμόζονται οι όροι και οι προθεσμίες αναφορικά με τις ενστάσεις που ασκούνται στην διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων έτσι όπως προβλέπονται στο άρθρο 127 του Ν. 4412/2016.

.3 Συμβατικοί όροι

Οι συμβάσεις μπορούν να περιέχουν τους εξής όρους:

- α) Συνολική εξόφληση μετά τη συνολική παραλαβή των εργασιών/ υπηρεσιών ή της προμήθειας.
- β) Τμηματικές πληρωμές με την πρόοδο των εργασιών/ υπηρεσιών ή της προμήθειας, ως εξής:
- Στην περίπτωση του κατ' αποκοπήν τιμήματος, η επίβλεψη συντάσσει αναφορά στην οποία δηλώνει την εκτίμησή της για το ποσοστό της σύμβασης που έχει ολοκληρωθεί και για το ποσοστό του συμβατικού τιμήματος που μπορεί να καταβληθεί στον ανάδοχο, σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους.
 - Στην περίπτωση της αναλυτικής προμέτρησης, η επίβλεψη συντάσσει λογαριασμό με επιμετρητικά στοιχεία.
 - Στην περίπτωση της απολογιστικής σύμβασης προμήθειας με τιμές μονάδος, η επίβλεψη συντάσσει λογαριασμό με τις ποσότητες που έχουν παραληφθεί.
- γ) Σε κάθε σύμβαση ο ανάδοχος πρέπει να αναλαμβάνει την πλήρη αστική ευθύνη για την ασφάλεια και υγεία του προσωπικού του, καθώς και για το προσωπικό της Υπηρεσίας και για κάθε τρίτο.

3. Αποτελέσματα

Σύμβαση ανάθεσης εργασιών/υπηρεσιών ή προμήθειας.

4. Έντυπα και τηρούμενα Αρχεία

- Τεύχη διαγωνισμού και αποδεικτικό δημοσίευσης.
- Προσφορές διαγωνιζομένων.
- Πρακτικό επιτροπής διαγωνισμού - εισήγηση για ανάθεση.
- Απόφαση ανάθεσης και σύμβαση.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Δ03.05: ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ - ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΑΝΟΙΚΤΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΕ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΑΠΟ 60.000 ΕΩΣ 135.000 € (ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΟΡΙΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ)

1. Σκοπός

Σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι να περιγραφεί ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιούνται αναθέσεις εργασιών/υπηρεσιών ή προμηθειών, με τη σύναψη σύμβασης, μετά από τη διενέργεια ανοικτής διαγωνιστικής διαδικασίας με προϋπολογισμό από 60.000 έως 135.000 € μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α., δηλαδή κάτω από το όριο εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας (τακτικός διαγωνισμός).

Στην περίπτωση αυτή διενεργείται διαγωνισμός σύμφωνα με τα οριζόμενα στα σχετικά άρθρα της Ενότητας 3 «Δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων», του Τμήματος IV «Ειδικά καθεστώτα συμβάσεων», του Τίτλου 3 «Γενικοί κανόνες σύναψης δημοσίων συμβάσεων», του Μέρους Α' του Βιβλίου Ι του Ν. 4412/2016, όπως εκάστοτε ισχύουν, και μέσω της πλατφόρμας του ΕΣΗΔΗΣ (διαδικτυακή πύλη www.promitheus.gov.gr) βάσει του άρθρου 36 του Ν. 4412/2016.

2. Περιγραφή της Διαδικασίας

.1 Διενέργεια Διαγωνισμού

- Η ομάδα επίβλεψης συντάσσει ή παραλαμβάνει τη μελέτη (τεχνικές προδιαγραφές ή σχέδια) και εισηγείται στον Προϊστάμενο τη διενέργεια τακτικού διαγωνισμού. Για τον προσδιορισμό της ονομασίας κάθε προμήθειας ή γενικής υπηρεσίας στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης, γίνεται χρήση του «Κοινού Λεξιλογίου για τις Δημόσιες Συμβάσεις –CPV» όπως εγκρίθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2195/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Νοεμβρίου 2022, για το κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (άρθρο 23 του Ν. 4412/2016).
- Το αίτημα εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο.
- Η ομάδα επίβλεψης συντάσσει τα τεύχη του διαγωνισμού (διακήρυξη, συγγραφή υποχρεώσεων, τεχνική περιγραφή ή τεχνικές προδιαγραφές), λαμβάνοντας υπόψη τα επικαιροποιημένα υποδείγματα. Η διακήρυξη και τα λοιπά έγγραφα έχουν τυποποιηθεί, και τα σχετικά υποδείγματα επισυνάπτονται στο παρόν Εγχειρίδιο Διαδικασιών στο Παράρτημα Ζ, με την προοπτική να χρησιμοποιούνται από την Υπηρεσία κατά περίπτωση, προσαρμοζόμενα από την ομάδα επίβλεψης.
- Στην εισήγηση της ομάδας επίβλεψης περιλαμβάνεται αιτιολόγηση του προϋπολογισμού.
- Τα τεύχη του διαγωνισμού εκπονούνται σε συνεργασία με την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ., ώστε να εξασφαλίζεται η συμμόρφωσή τους με το υπόδειγμα του Παραρτήματος Ζ (πρότυπο τεύχος διαγωνισμού).
- Τα τεύχη του διαγωνισμού αποστέλλονται στην αρμόδια Διαχειριστική Αρχή για την έκδοση απόφασης προέγκρισης.
- Τα τεύχη του διαγωνισμού εγκρίνονται από το εντεταλμένο προς τούτο πρόσωπο σύμφωνα με τις ισχύουσες εξουσιοδοτικές Υπουργικές Αποφάσεις, ο οποίος εκδίδει απόφαση διενέργειας διαγωνισμού.
- Ο Προϊστάμενος ορίζει την Επιτροπή Αξιολόγησης των Αποτελεσμάτων του Διαγωνισμού, καθώς και την Επιτροπή Εξέτασης των Ενστάσεων. Επισημαίνεται, ότι η διαδικασία εξέτασης των ενστάσεων διενεργείται με ευθύνη της Υπηρεσίας έως την ημερομηνία ενεργοποίησης των διατάξεων του Βιβλίου IV «Έννομη προστασία κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων» του Ν. 4412/2016. Ο ορισμός των Επιτροπών διενεργείται δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 221 του Ν. 4412/ 2016.

- Μετά την ολοκλήρωση της σύνταξης της διακήρυξης, συντάσσεται περίληψη του διαγωνισμού που δημοσιεύεται στον Ελληνικό Τύπο σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 377 και 379 του Ν. 4412/2016. Σημειώνεται ότι μετά την δημοσίευση της υπ. αριθμ. 57654/22.05.2017 Υ.Α. «Ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων λειτουργίας και διαχείρισης του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης» στην Ε.τ.Κ. (Β/1781/23-5-2017), καταργήθηκε η υποχρέωση δημοσίευσης των προκηρύξεων στο Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (άρθρο 376, παρ. 4 του Ν. 4412/2016). Με βάση την ανωτέρω Υ.Α. η καταχώριση της προκήρυξης γίνεται υποχρεωτικά στο ΚΗΜΔΗΣ. Επίσης η διακήρυξη και τα λοιπά έγγραφα του διαγωνισμού αναρτώνται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΕΣΗΔΗΣ (άρθρο 36 του Ν.4412/2016), του ΚΗΜΔΗΣ (άρθρο 38 του Ν.4412/2016), στην ιστοσελίδα του ΥΠ.ΠΟ.Α. ή του φορέα υλοποίησης για 10 (δέκα) τουλάχιστον ημερολογιακές ημέρες (ΥΠΑΣΥΔ υπ' αριθ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.07.2015 -ΦΕΚ Β' 1822, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) κάτι που αποδεικνύεται από την εκτύπωση της σχετικής ιστοσελίδας, κατά την πρώτη και την τελευταία ημέρα ανάρτησης, καθώς και στην ιστοσελίδα του Προγράμματος Διαύγεια (Ν.3861/2010).
- Η Επιτροπή Αξιολόγησης των Αποτελεσμάτων του Διαγωνισμού, μετά την υποβολή των προσφορών από τους υποψηφίους αναδόχους η οποία γίνεται ηλεκτρονικά, μέσω της διαδικτυακής πύλης www.promitheus.gov.gr του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης, προχωρεί στην επιλογή του προμηθευτή μετά από αξιολόγηση ή/ και βαθμολόγηση της κάθε προσφοράς, με βάση τα κριτήρια που προβλέπονται αναλυτικά στη διακήρυξη.
- Ακολουθεί ο έλεγχος των δικαιολογητικών κατακύρωσης από την Επιτροπή και ο Διαγωνισμός ολοκληρώνεται με την έγκριση των αποτελεσμάτων του και την κατακύρωσή του από το αρμόδιο όργανο. Αφού προηγηθεί η έκδοση προέγκρισης της όλης διαδικασίας από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή, η Υπηρεσία ανακοινώνει το αποτέλεσμα κατακύρωσης του διαγωνισμού στον ανάδοχο και τον καλεί να υπογράψει την σύμβαση.
- Στη συνέχεια ο ανάδοχος προσέρχεται και υπογράφει σύμβαση με τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας.
- Για κάθε δαπάνη της κατηγορίας αυτής, το πρωτογενές αίτημα, το εγκεκριμένο αίτημα, η προκήρυξη-διακήρυξη, η απόφαση κατακύρωσης, η σύμβαση, καθώς και κάθε εντολή πληρωμής αναρτώνται στο ΚΗΜΔΗΣ.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τις οδηγίες της Υπηρεσίας του ΚΗΜΔΗΣ, οι καταχωρήσεις των στοιχείων για τα επιμέρους στάδια έχουν ως εξής:

- **Πρωτογενές αίτημα:** Η αίτηση χρηματοδότησης του έργου και το ΤΔΠ στο οποίο περιγράφεται το υποέργο του ανοικτού διαγωνισμού για την ανάθεση σύμβασης προμηθειών ή παροχής γενικών υπηρεσιών.
- **Εγκεκριμένο αίτημα:** Η απόφαση εγγραφής του έργου σε ΣΑΕ του ΠΔΕ

- **Προκήρυξη - Διακήρυξη (από το εγκεκριμένο αίτημα):** Καταχωρείται η προκήρυξη του διαγωνισμού κάτω των ορίων.. Μετά την ανάρτηση της προκήρυξης πραγματοποιείται η ανάρτηση της διακήρυξης και συνδέεται με το εγκεκριμένο αίτημα.
- **Απόφαση κατακύρωσης:** Η απόφαση κατακύρωσης καταχωρίζεται αμέσως μετά την έλευση των έννομων αποτελεσμάτων αυτής.
- **Σύμβαση (από το εγκεκριμένο αίτημα):** Η Δημόσια Σύμβαση (για προμήθειες υλικών ή παροχής γενικών υπηρεσιών) που υπογράφονται στο πλαίσιο του υποέργου.
- **Εντολή πληρωμής (από τις ανωτέρω συμβάσεις):** Το διαβιβαστικό προς τον διαχειριστή έργου – υπόλογο (Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης ή Οικονομική Υπηρεσία Περιφέρειας, αρμόδια οικονομική υπηρεσία του ΥΠ.ΠΟ.Α ή άλλου Υπουργείου) των εκάστοτε πληρωμών τιμολογίων συνδεδεμένα με την αντίστοιχη σύμβαση.

Σημειώνονται τα ακόλουθα:

- Για τη διενέργεια του διαγωνισμού απαιτείται η προέγκριση της διακήρυξης και των τεχνικών προδιαγραφών από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή.
- Επίσης, απαιτείται προέγκριση από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή πριν την υπογραφή της σύμβασης και σε περίπτωση τροποποίησης αυτής.

Τα επόμενα βήματα (υλοποίηση της σύμβασης και παραλαβή) περιγράφονται σε επόμενες διαδικασίες της Ενότητας 4.

.2 Ενστάσεις

Εφαρμόζονται οι όροι και οι προθεσμίες αναφορικά με τις ενστάσεις που ασκούνται στην διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων έτσι όπως προβλέπονται στο άρθρο 127 του Ν. 4412/2016. Μετά την λειτουργία και ενεργοποίηση της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών, οι διαφορές που προκύπτουν από πράξεις ή παραλήψεις θα διέπονται από την εφαρμογή των άρθρων 345 έως 373 του Ν. 4412/2016.

3. Αποτελέσματα

Σύμβαση ανάθεσης προμήθειας.

4. Έντυπα και τηρούμενα Αρχεία

- Τεύχη διαγωνισμού και αποδεικτικά δημοσίευσης.
- Προσφορές διαγωνιζομένων.
- Πρακτικά Επιτροπής Αξιολόγησης των Αποτελεσμάτων του Διαγωνισμού - εισήγηση για ανάθεση.
- Πρακτικά Επιτροπής Αξιολόγησης Ενστάσεων.
- Δικαστικές Αποφάσεις (εφόσον υπάρχουν).
- Προεγκρίσεις αρμόδιας Διαχειριστικής Αρχής.
- Απόφαση ανάθεσης και σύμβαση.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Δ03.06: ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ - ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΑΝΟΙΚΤΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΕ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΑΝΩ ΤΟΥ ΟΡΙΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ (135.000 €)

1. Σκοπός

Σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι να περιγραφεί ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιούνται αναθέσεις εργασιών/υπηρεσιών ή προμηθειών, με τη σύναψη σύμβασης, μετά από τη διενέργεια διαγωνισμού άνω των κοινοτικών κατωφλίων.

Στην περίπτωση κατά την οποία ο προϋπολογισμός δαπάνης κάποιου είδους προμήθειας υπερβαίνει το σήμερα ισχύον όριο των 135.000 € μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α., διενεργείται διαγωνισμός σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Ν. 4412/2016, όπως εκάστοτε ισχύουν, και μέσω της πλατφόρμας του ΕΣΗΔΗΣ (διαδικτυακή πύλη www.promitheus.gov.gr) βάσει του άρθρου 36 του Ν. 4412/2016.

2. Περιγραφή της Διαδικασίας

.1 Διενέργεια Διαγωνισμού

- Η ομάδα επίβλεψης συντάσσει ή παραλαμβάνει τη μελέτη (τεχνικές προδιαγραφές ή σχέδια) και εισηγείται στον Προϊστάμενο τη διενέργεια του διαγωνισμού. Για τον προσδιορισμό της ονομασίας κάθε προμήθειας ή γενικής υπηρεσίας στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης, γίνεται χρήση του «Κοινού Λεξιλογίου για τις Δημόσιες Συμβάσεις –CPV» όπως εγκρίθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2195/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Νοεμβρίου 2022, για το κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (άρθρο 23 του Ν. 4412/2016).

- Το αίτημα εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο.
- Η ομάδα επίβλεψης συντάσσει τα τεύχη του διαγωνισμού (διακήρυξη, συγγραφή υποχρεώσεων, τεχνική περιγραφή ή τεχνικές προδιαγραφές), λαμβάνοντας υπόψη τα επικαιροποιημένα υποδείγματα. Η διακήρυξη και τα λοιπά έγγραφα έχουν τυποποιηθεί, και τα σχετικά υποδείγματα επισυνάπτονται στο παρόν Εγχειρίδιο Διαδικασιών στο Παράρτημα Ζ, με την προοπτική να χρησιμοποιούνται από την Υπηρεσία κατά περίπτωση, προσαρμοζόμενα από την ομάδα επίβλεψης.
- Στην εισήγηση της ομάδας επίβλεψης περιλαμβάνεται αιτιολόγηση του προϋπολογισμού.
- Τα τεύχη του διαγωνισμού εκπονούνται σε συνεργασία με την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ., ώστε να εξασφαλίζεται η συμμόρφωσή τους με το υπόδειγμα του Παραρτήματος Ζ (πρότυπο τεύχος διαγωνισμού).
- Τα τεύχη του διαγωνισμού αποστέλλονται στην αρμόδια Διαχειριστική Αρχή για την έκδοση απόφασης προέγκρισης.
- Τα τεύχη του διαγωνισμού εγκρίνονται από το εντεταλμένο προς τούτο πρόσωπο σύμφωνα με τις ισχύουσες εξουσιοδοτικές Υπουργικές Αποφάσεις, το οποίο εκδίδει απόφαση διενέργειας διαγωνισμού.
- Ο Προϊστάμενος ορίζει την Επιτροπή Αξιολόγησης των Αποτελεσμάτων του Διαγωνισμού, καθώς και την Επιτροπή Εξέτασης των Ενστάσεων. Η διαδικασία εξέτασης των ενστάσεων διενεργείται με ευθύνη της Υπηρεσίας έως την ημερομηνία ενεργοποίησης των διατάξεων του Βιβλίου IV «Έννομη προστασία κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων» του Ν. 4412/2016. Ο ορισμός των Επιτροπών διενεργείται δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 221 του Ν. 4412/2016.
- Μετά την ολοκλήρωση της σύνταξης της διακήρυξης, συντάσσεται περίληψη του διαγωνισμού που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον Ελληνικό Τύπο σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 65, 66, 377 και 379 του Ν.4412/2016. Σημειώνεται ότι μετά την δημοσίευση της υπ. αριθμ. 57654/22.05.2017 Υ.Α. «Ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων λειτουργίας και διαχείρισης του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης» στην Ε.τ.Κ. (Β/1781/23-5-2017), καταργήθηκε η υποχρέωση δημοσίευσης των προκηρύξεων στο Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (άρθρο 376, παρ. 4 του Ν. 4412/2016). Με βάση την ανωτέρω Υ.Α. η καταχώριση της προκήρυξης (το τυποποιημένο έντυπο προκήρυξης που αποστέλλεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση) γίνεται υποχρεωτικά στο ΚΗΜΔΗΣ. Επίσης, η διακήρυξη και τα λοιπά έγγραφα του διαγωνισμού αναρτώνται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΕΣΗΔΗΣ (άρθρο 36 του Ν.4412/2016), του ΚΗΜΔΗΣ (άρθρο 38 του Ν.4412/2016), στην ιστοσελίδα του ΥΠ.ΠΟ.Α. ή του φορέα υλοποίησης για 10 (δέκα) τουλάχιστον ημερολογιακές ημέρες (ΥΠΑΣΥΔ υπ' αριθ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.07.2015 - ΦΕΚ Β' 1822, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) κάτι που αποδεικνύεται από την εκτύπωση της σχετικής ιστοσελίδας, κατά την πρώτη και την τελευταία ημέρα ανάρτησης, καθώς και στην ιστοσελίδα του Προγράμματος Διαύγεια (Ν.3861/2010).
- Η Επιτροπή Αξιολόγησης των Αποτελεσμάτων του Διαγωνισμού, μετά την υποβολή των προσφορών από τους υποψηφίους αναδόχους η οποία γίνεται ηλεκτρονικά, μέσω της

διαδικτυακής πύλης www.promitheus.gov.gr του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης, προχωρεί στην επιλογή του προμηθευτή μετά από αξιολόγηση και βαθμολόγηση της κάθε προσφοράς, με βάση τα κριτήρια που προβλέπονται αναλυτικά στη διακήρυξη.

- Ακολουθεί ο έλεγχος των δικαιολογητικών κατακύρωσης από την Επιτροπή και ο Διαγωνισμός ολοκληρώνεται με την έγκριση των αποτελεσμάτων του και την κατακύρωσή του από το αρμόδιο όργανο. Αφού προηγηθεί η έκδοση προέγκρισης της όλης διαδικασίας από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή, η Υπηρεσία ανακοινώνει το αποτέλεσμα κατακύρωσης του διαγωνισμού στον ανάδοχο και τον καλεί να υπογράψει την σύμβαση.
- Στη συνέχεια ο ανάδοχος προσέρχεται και υπογράφει σύμβαση με τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας.
- Για κάθε δαπάνη της κατηγορίας αυτής, το πρωτογενές αίτημα, το εγκεκριμένο αίτημα, η προκήρυξη-διακήρυξη, η απόφαση κατακύρωσης, η σύμβαση, καθώς και κάθε εντολή πληρωμής αναρτώνται στο ΚΗΜΔΗΣ.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τις οδηγίες της Υπηρεσίας του ΚΗΜΔΗΣ, οι καταχωρήσεις των στοιχείων για τα επιμέρους στάδια έχουν ως εξής:

- **Πρωτογενές αίτημα:** Η αίτηση χρηματοδότησης του έργου και το ΤΔΠ στο οποίο περιγράφεται το υποέργο του ανοικτού διαγωνισμού για την ανάθεση σύμβασης προμηθειών ή παροχής γενικών υπηρεσιών.
- **Εγκεκριμένο αίτημα:** Η απόφαση εγγραφής του έργου σε ΣΑΕ του ΠΔΕ.
- **Προκήρυξη - Διακήρυξη (από το εγκεκριμένο αίτημα):** Καταχωρείται η προκήρυξη του διαγωνισμού άνω των ορίων. Μετά την ανάρτηση της προκήρυξης πραγματοποιείται η ανάρτηση της διακήρυξης και συνδέεται με το εγκεκριμένο αίτημα.
- **Απόφαση κατακύρωσης:** Η απόφαση κατακύρωσης καταχωρίζεται αμέσως μετά την έλευση των έννομων αποτελεσμάτων αυτής.
- **Σύμβαση (από το εγκεκριμένο αίτημα):** Η Δημόσια Σύμβαση (για προμήθειες υλικών ή παροχής γενικών υπηρεσιών) που υπογράφονται στο πλαίσιο του υποέργου.
- **Εντολή πληρωμής (από τις ανωτέρω συμβάσεις):** Το διαβιβαστικό προς τον διαχειριστή έργου – υπόλογο (Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης ή Οικονομική Υπηρεσία Περιφέρειας, αρμόδια οικονομική υπηρεσία του ΥΠ.ΠΟ.Α ή άλλου Υπουργείου) των εκάστοτε πληρωμών τιμολογίων συνδεδεμένα με την αντίστοιχη σύμβαση.

Σημειώνονται τα ακόλουθα:

- Για τη διενέργεια του διαγωνισμού απαιτείται η προέγκριση της διακήρυξης και των τεχνικών προδιαγραφών από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή.
- Επίσης, απαιτείται προέγκριση από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή πριν την υπογραφή της σύμβασης και σε περίπτωση τροποποίησης αυτής.

Τα επόμενα βήματα (υλοποίηση της σύμβασης και παραλαβή) περιγράφονται σε επόμενες διαδικασίες της Ενότητας 4.

.2 Ένδικα μέσα

Εφαρμόζονται οι όροι και οι προθεσμίες αναφορικά με την άσκηση του ενδίκου μέσου της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων, έτσι όπως προβλέπονται στο άρθρο 5 του Νόμου 3886/2010 (ΦΕΚ Α' / 173) για την εναρμόνιση με την Οδηγία 2007/ 66 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με το Άρθρο 63 του Ν. 4055/ 2012 (ΦΕΚ 51 Α'). Στην περίπτωση κατάθεσης αίτησης ασφαλιστικών μέτρων οι Υπηρεσίες σε συνεργασία με την αρμόδια Κεντρική Διεύθυνση του ΥΠ.ΠΟ.Α. οφείλουν να ενημερώνουν άμεσα τον αρμόδιο εκπρόσωπο του Ν.Σ.Κ. και την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. και να συνεργάζονται μαζί τους για την αποστολή των σχετικών στοιχείων στο αρμόδιο δικαστήριο. Μετά την λειτουργία και ενεργοποίηση της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών, οι διαφορές που προκύπτουν από πράξεις ή παραλήψεις θα διέπονται από την εφαρμογή των άρθρων 345 έως 373 του Ν. 4412/2016.

3. Αποτελέσματα

Σύμβαση ανάθεσης προμήθειας.

4. Έντυπα και τηρούμενα Αρχεία

- Τεύχη διαγωνισμού και αποδεικτικά δημοσίευσης.
- Προσφορές διαγωνιζομένων.
- Πρακτικά Επιτροπής Αξιολόγησης των Αποτελεσμάτων του Διαγωνισμού - εισήγηση για ανάθεση.
- Πρακτικά Επιτροπής Εξέτασης Ενστάσεων.
- Δικαστικές Αποφάσεις (εφόσον υπάρχουν).
- Απόφαση προσυμβατικού ελέγχου από Ε.Σ.
- Προεγκρίσεις αρμόδιας Διαχειριστικής Αρχής.
- Απόφαση ανάθεσης και σύμβαση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Εικόνα 1

Γεωμετρικός Αμφορέας, 8^{ος} αι. π.Χ., Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο(εικόνα εξωφύλλου)

Εικόνα 2

Αποθήκευση Αμφορέων όπως τοποθετούνταν στην αρχαιότητα (Βυζαντινό Μουσείο Θεσσαλονίκης, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο

<http://www.mbp.gr/el/%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85>)

Εικόνα 3: Έκθεση Κεραμικών Αντικειμένων στο Μουσείο Λεμεσού

(Διαθέσιμο στο Δικτυακό Τόπο

<http://www.sigmalive.com/news/local/230599/anoigei-tis-apothikes-tou-to-arxaiologiko-mouseio-lemesou>)

Εικόνα 4: Κεραμικός Λουτήρας, Αρχαιολογικός Χώρος Νεκρομαντείου Αχέροντα (προσωπικό φωτογραφικό αρχείο). (ανεταγμένο αντικείμενο τοποθετημένο σε βάση σε εξωτερικό χώρο, προστατευμένο σε προθήκη)

Εικόνα 5: Κεραμικά Θραύσματα σε Αρχαιολογικό Χώρο, Εμφανείς επικαθίσεις στην επιφάνειά τους (Προσωπικό Φωτογραφικό Αρχείο)

Εικόνα 6: Εργαστήριο Συντήρησης Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης
(Διαθέσιμο στο Δικτυακό Τόπο <https://www.amth.gr/museum/departments/tmima-syntirisis-himikon-fysikon-ereynon-kai-arhaiometrias>)

Εικόνα 7: Συντήρηση Κεραμικού Αντικειμένου- Διαδικασία Συμπλήρωσης
(Διαθέσιμο στο Δικτυακό Τόπο

<http://hellenicyouthparticipation.com/course/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B5%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B1/>)

Εικόνα 8: Διαδικασία Ανάταξης Θραυσμάτων Κεραμικού Αντικειμένου (Διαθέσιμο στο Δικτυακό Τόπο <http://sangeministudies.info/blog/archeological-pottery-and-ceramics-analysis-and-conservation>)

Εικόνα 9: Διαδικασία Καθαρισμού Κεραμικού Αντικειμένου (Διαθέσιμο στο Δικτυακό Τόπο <https://www.archaeological.org/fieldwork/afob/14197>)

Εικόνα 10: Πριν και μετά τη διαδικασία συντήρησης (Διαθέσιμο στο Δικτυακό Τόπο <http://archaeologicalmuseum.jhu.edu/the-collection/conservation/>)